

Osakesäästötili osana sijoittamista 2020-luvulla

Samuli Päivärinta

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2020

Liiketalouden koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma

PÄIVÄRINTA, SAMULI

Osakesäästötili osana sijoittamista 2020-luvulla

Opinnäytetyö 59 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Toukokuu 2020

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Suomessa vuoden 2020 alusta käyttöön otetun osakesäästötilin taustoja, tavoitetta ja rajoituksia sekä sijoittajien suhtautumista osakesäästötiliin. Kyselytutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, millaiset sijoittajat tilejä ovat erityisesti avanneet ja onko tili joidenkin sijoittajien keskuudessa epäsuosiossa. Samalla selvitettiin merkittävimmät syyt sekä osakesäästötilin avaamiselle että avaamattomuudelle.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena Facebookin Sijoituskerho-ryhmässä. Ryhmässä käydään avointa keskustelua sijoittamisesta yleisesti sekä erilaisista sijoittamisen teemoista. Tutkimuksella selvitettiin ryhmän jäsenten suhtautumista osakesäästötiliin. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeella huhti-toukokuun vaihteessa 2020 ja kyselyyn vastasi 181 sijoittajaa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys pohjautui osaketeoriaan sekä osakesäästötilin teoriaan. Osakkeiden osalta käytiin läpi muun muassa riskejä ja niiden hallintaa sekä osakekohtaisia tunnuslukuja. Osakesäästötilin teoriassa käsiteltiin osakesäästötilin taustaa ja tavoitetta, toteutettiin vertailua muihin sijoitusmuotoihin kotimaassa sekä osakesäästötilin ulkomaisiin vastineisiin.

Tutkimuksesta kävi ilmi, että osakesäästötili on yksi Suomen toimista osana Euroopan unionin pääomamarkkinaunionin luomista. Osakesäästötilin avulla toteutetaan pääomamarkkinaunionin tavoitteita, joita ovat vähittäissijoittamisen edistäminen ja vähittäissijoittajien aiempaa aktiivisempi osallistaminen rahoitusmarkkinoilla. Kansainvälisesti osakesäästötilin havaittiin olevan melko tiukasti rajoitettu, mutta sille löytyi kuitenkin käyttötarkoituksensa muiden sijoitusmuotojen ohien.

Kyselytutkimuksessa havaittiin osakesäästötilin olevan erityisen suosittu alle 35 vuotiaiden, lyhyen aikaa sijoittaneiden ja pienen osakesalkun omaavien sijoittajien keskuudessa. Osakesäästötilin suosio laski hiukan edellä mainittujen muuttujien kasvaessa, mutta tilin ei havaittu olevan epäsuosiossa millään taustamuuttujalla tarkasteltuna. Taustamuuttujien sijaan ratkaisevana tekijänä tilin avaamisen suhteen voitiin todeta olevan sijoittajan kokema siitä, tarjoaako tili hänelle verotuksellista hyötyä nykyiseen verrattuna vai ei.

Asiasanat: osakesäästötili, osake, sijoittaminen, osakesijoittaminen, säästäminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration

PÄIVÄRINTA SAMULI:
Stock Savings Account as a Part of Investing in 2020s

Bachelor's thesis 59 pages, appendices 3 pages
May 2020

This thesis was conducted to research not only the background, purpose and restrictions of the new stock savings account, which was introduced in Finland at the beginning of the 2020s but also investors' attitudes towards stock savings account. The purpose of the research was to figure out what kind of investors had especially opened the stock savings account and whether the stock savings account was unpopular in certain groups. The research also figured out which were the main reasons for opening or not opening the stock savings account.

The study was conducted as a quantitative study within a Facebook group called Sijoituskerho. There is an active discussion about investing in general and related themes in the group. This study figured out group members' attitudes towards the stock savings account. The research material was gathered by a questionnaire in the period of April-May 2020. The total of 181 investors responded to the questionnaire.

The theoretical framework of the thesis was based on stock theory and stock savings account theory. The stock theory dealt with risk and its management and share-specific ratios. The theory of the stock savings account dealt with the background and purpose of the stock savings account. There was also made a comparison with other forms of investment in Finland and the foreign equivalents of the stock savings account.

The study revealed that the stock savings account was one of Finland's activities as part of the creation of the European Union Capital Markets Union. The account will be used to achieve the goals of the Capital Markets Union which include promoting retail investment and more active involvement of retail investors in the financial markets. The stock savings account was internationally found to be quite strictly limited, but it was found to be useful alongside other forms of investment.

The survey showed that the stock savings account was particularly popular among investors under the age of 35 who had invested for a short time and had a small share portfolio. The popularity of the stock savings account slightly declined as the above mentioned variables increased. However, the account was not found to be unpopular measured by any background variable. The decisive factor in deciding whether or not to open the account was the investor's perception of whether or not the account offered a tax benefit compared to the current situation.

Key words: stock savings account, stock, investment, stock investment, saving

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OSAKE	7
2.1	Osakkeisiin liittyvät riskit	8
2.2	Riskimittarit	9
2.3	Hajautuksen merkitys riskienhallinnassa.....	10
2.4	Yleisimmät osakekohtaiset tunnusluvut	13
2.4.1	EPS	13
2.4.2	P/E-luku	14
2.4.3	P/B-luku	15
2.4.4	Osinkotuotto	15
2.5	Korkoa korolle	16
3	OSAKESÄÄSTÖTILI.....	17
3.1	Tilin tavoite	18
3.2	Tilin rajoitukset	19
3.3	Osakesäästötilin, arvo-osuustilin ja vakuutuskuorien vertailu	21
3.3.1	Vakuutuskuoret.....	21
3.3.2	Arvo-osuustili	24
3.3.3	Yhteenveto	26
3.4	Osakesäästötilin kansainvälinen vertailu.....	26
3.4.1	Ruotsin investeringssparkonto	27
3.4.2	Norjan aksjesparekonto	28
3.4.3	Tanskan aktiesparekonto	29
3.4.4	Yhdistyneen kuningaskunnan ISA-tilit	30
3.4.5	Viron sijoitussäästötili	31
3.4.6	Yhteenveto	31
4	KYSELYTUTKIMUS JA SEN TULOKSET	33
4.1	Tutkimuksen luotettavuus	34
4.2	Tutkimustulokset	35
4.2.1	Sijoitustausta	37
4.2.2	Osakesäästötilin avanneet	39
4.2.3	Osakesäästötiliä avaamattomat.....	44
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	48
	LÄHTEET	53
	LIITTEET	57
	Liite 1. Kyselylomake	57

1 JOHDANTO

Sijoittaminen ja sen kiinnostavuus on viime vuosina lisääntynyt suomalaisten keskuudessa. Ilmiön takana lieenee myös yhteiskunnallinen muutos, jonka vuoksi sijoittamisesta ja vaurastumisen tavoittelusta on tullut aiempaa hyväksyttävämpää eikä sitä enää pidetä vain varakkaiden henkilöiden toimintana. Erityisesti osakevarallisuus on yhteiskunnassamme kuitenkin edelleen varsin epätasaisesti jakautunut, sillä kotitalouksista vain noin joka viides omistaa pörssiosakkeita. Yksityishenkilöiden sijoitusmahdollisuudet ovat viime vuosikymmeninä kasvaneet merkittävästi, ja tuoreimpana lisäyksenä suomalaisen sijoittajan saataville tuli vuoden 2020 alusta osakesäästötili. (Hallituksen esitys HE 279/2018 vp, 20.)

Opinnäytetyön tekijän kiinnostus sijoittamista kohtaan alkoi jo teini-iässä, joten sijoittamisen valikoituminen opinnäytetyön aiheeksi oli luonnollista. Aiheen valinnan taustalla oli työn tekijän tarkoitus tutustua osakesäästötiliin tarkemmin ja pohtia sen perusteella tilin soveltuvuutta tekijän omaan sijoitustoimintaan. Opinnäytetyön empiirinen osa toteutettiin kyselytutkimuksena keväällä 2020 Facebookin Sijoituskerho-ryhmässä. Ryhmä valittiin kohderyhmäksi, sillä sen kautta oli mahdollisuus tavoittaa kohtalaisen helposti merkittävä määrä sijoittamisesta kiinnostuneita suomalaisia. Tutkimukseen vastasi 181 ryhmään kuuluvaa henkilöä.

Merkittävänä tekijänä aiheen valikoitumisessa oli sen ajankohtaisuus. Osakesäästötili on aiheena niin tuore, että sitä ei ole vielä juurikaan tutkittu. Lähes kaikki osakesäästötilistä tehdyt tutkimukset on toteutettu kvalitatiivista tutkimusotetta käyttäen, painottuen tilin verotukseen ja lainsäädäntöön. Kvantitatiivista tutkimusotetta käyttäviä tutkimuksia osakesäästötilistä ei kirjoitushetkellä vielä löydetty.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia osakesäästötiliä sekä tilin avanneita ja avaamattomia sijoittajia. Teoriaosuudessa tarkoituksena on selvittää, mikä osakesäästötili on ja miksi se on luotu. Lisäksi osakesäästötiliä verrataan arvo-osuustiliin ja vakuutuskuoriin sekä kansainvälisiin vastaaviin tileihin.

Kyselytutkimuksella selvitetään, millaiset henkilöt ovat osakesäästötilejä avanneet ja millaiset eivät ole, sekä etsitään merkittävimpiä syitä tilin avaamiselle ja avaamattomuudelle. Opinnäytetyön tärkeimmät tutkimuskysymykset, joihin työssä etsitään vastaukset, ovat seuraavat:

- Mikä osakesäästötili on ja miksi se on luotu?
- Millaisten henkilöiden keskuudessa osakesäästötili on suosituin?
- Onko osakesäästötili epäsuosiossa joissakin ryhmissä?
- Miksi tilejä on avattu tai jätetty avaamatta?

Opinnäytetyö käsittelee sijoituksia osakemarkkinoilla. Teoriaosuudessa käydään läpi osakkeiden perustietoja sekä osakesäästötiliä. Opinnäytetyön teoriaosuus nivoutuu yhteen tutkimuksellisen osuuden kanssa. Tavoitteena on kirjoittaa teoriaosuus niin selkeästi, että sijoittamisesta kiinnostuneet, mutta aiheeseen vähemmän perehtyneet lukijat kykenevät omaksumaan asiasisällön.

2 OSAKE

Yritystä perustettaessa sille tulee valita yhtiömuoto. Suomessa käytössä olevia yhtiömuotoja ovat toiminimi, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osuuskunta ja osakeyhtiö. Tässä opinnäytetyössä keskitytään osakeyhtiöön, joka on Suomen yleisin yhtiömuoto. Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, esimerkiksi toinen yritys. Osakeyhtiö saa alkunsa perustamissopimuksesta, jonka kaikki osakkeenomistajat allekirjoittavat. Allekirjoituksella osakkeenomistaja merkitsee sopimuksessa sovitun määrän osakkeita. Aikaisemmin osakeyhtiön perustamiseen tarvittiin vähintään 2 500 euron osakepääoma, mutta kyseinen rajoitus poistui 1.7.2019 alkaen. Julkisen osakeyhtiön perustaminen vaatii vähintään 80 000 euron osakepääoman. Osake on osuus yhtiön osakepääomasta. Se tuottaa omistajalleen oikeuden yhtiön voitonjakoon, osallistumisoikeuden yhtiökokoukseen ja etuoikeuden uusmerkintään. Osakkeet voidaan jakaa sekä noteerattuihin, että noteeraamattomiin osakkeisiin. Noteerauksella tarkoitetaan sitä, että osakkeen arvo määräytyy julkisessa kaupassa, esimerkiksi pörssissä. Julkisesti noteeratun yhtiön tunnistaa oyj-päätteestä. Mikäli osakkeen arvo määräytyy muutoin kuin julkisessa kaupankäynnissä, puhutaan noteeraamattomasta osakkeesta. (Osakeyhtiölaki 2006; Sijoitustieto 2017; Pörssisäätiö.)

Osakkeiden tuotto koostuu osakkeen mahdollisesta arvonnoususta ja mahdollisesti maksetuista osingoista. Mahdollisella arvonnousulla tarkoitetaan osakkeen osto- ja myyntihinnan välistä positiivista erotusta. Mikäli erotus on negatiivinen, kyseessä on arvon lasku. Osakeyhtiön osakkeenomistajat päättävät yhtiökokouksessa mahdollisesta osingosta. Yleensä yhtiöt jakavat osan voitoistaan omistajille osinkoina ja jättävät loput yhtiöön vahvistamaan sen taloudellista asemaa. Yksityishenkilön verotuksessa pörssiyhtiön osingosta 15% on verovapaata tuloa ja 85% veronalaista pääomatuloa. (Osakeopas 2017, 9; Veronmaksajat 2020.)

2.1 Osakkeisiin liittyvät riskit

Sijoittamisessa riskin voidaan ajatella olevan todennäköisyys tuoton vaihtelulle. Tavallisessa pankkitalletuksessa on riskiä, mutta se on niin pieni, että sitä ei välttämättä tule ajatelleeksi. Sijoituksen riski kasvaa sen mukaan, mitä enemmän mahdollinen tuotto vaihtelee. Koska pankkitalletuksessa tuoton vaihtelu on minimaalinen, riski on pieni. Kansan keskuudessa sijoittamisen riski mielletään usein mahdollisuudeksi menettää koko sijoitettu pääoma, mikä sekin on toki mahdollista, joskin yleisimpiä sijoitustuotteita käytettäessä melko harvinaista. On kuitenkin syytä muistaa, että riski voidaan mieltää myös positiiviseksi, mahdollisuudeksi saada suuri tuotto. Osakesijoittajat pyrkivät saamaan sijoittamalleen pääomalle mahdollisimman hyvän tuoton. Riski ja tuotto kulkevat osakesijoittamisessa käsi kädessä, suurempi riski mahdollistaa suuremmat tuotot, mutta myös suuremmat tappiot. Osakekurssien heilahtelut ovat luonnollisia, sijoitukset ovat välillä voitollisia ja välillä tappiollisia. Parempaa tuottoa tavoittelevan sijoittajan on hyväksyttävä korkeampi riski. (Nikkinen, Rothovius & Sahlström 2002, 28; Lindström & Lindström 2011; Osakeopas 2017, 13.)

Modernissa rahoitusteoriassa riski jaetaan kahteen osaan, epäsystemaattiseen ja systemaattiseen riskiin, jotka yhdessä muodostavat kokonaisriskin. Epäsystemaattisella riskillä tarkoitetaan yksittäisen yrityksen osakkeen tai saman toimialan osakkeiden arvonheiluntaa, jolla ei ole vaikutusta muiden yritysten tai toimialojen osakkeiden arvoon. Tällaisia osakkeen arvoon vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi yrityksen avainhenkilön lähtö yrityksestä, tärkeän yhteistyökumppanin toiminnan päättyminen tai yrityksen heikentyneet tulospöydät. Toisin kuin systemaattista riskiä, epäsystemaattista riskiä voidaan pienentää hajautuksella. Systemaattisella riskillä tarkoitetaan osakemarkkinoihin kokonaisuudessaan vaikuttavia tekijöitä. Nämä tekijät vaikuttavat kaikkiin arvopapereihin yhtäaikaaisesti, mutta eivät välttämättä kaikkiin yhtä voimakkaasti. Systemaattisen riskin tekijöitä ovat muun muassa inflaatio, korot ja valuuttakurssit. (Knüpfer & Puttonen 2018, 148–149; Erkkilä 2020.)

2.2 Riskimittarit

Jokaisen sijoittajan riskinsietokyky on yksilöllinen. Sijoittaja arvioi sijoituksen riskiä sekä sijoituspäätöstä tehdessä että myös sijoitusaikana, sillä sijoituskohteen riskitaso voi vaihdella ajan kuluessa. Riskin mittaamiseen on yleisesti käytössä useita erilaisia riskimittareita, mutta tässä opinnäytetyössä keskitytään volatiliteettiin ja betaan.

Sijoituksen kokonaisriskiä voidaan mitata volatiliteetilla. Se määritellään tuoton keskihajonnaksi. Volatiliteetti mittaa sijoituksen tuoton vaihtelua tuoton odotusarvon ympärillä. Mitä useammin toistuvia ja suurempia nämä vaihtelut tuoton odotusarvon ympärillä ovat, sitä korkeampi on sijoituksen volatiliteetti. Korkea volatiliteetti merkitsee korkeampaa riskiä. Yleisimmin volatiliteetti lasketaan päiväkohtaisesta keskihajonnasta ja ilmoitetaan prosentteina vuodessa. Volatiliteetin laskemisessa ongelmallista on, että se lasketaan taakse päin katsovista mittareista. Lisäksi sen laskenta nojaa oletukseen tuottojen normaalijakaumasta sekä korrelaation staattisuudesta. Ikävä kyllä kumpikaan edellä mainituista oletuksista ei pidä paikkaansa. Sijoittaja voi pienentää sijoitussalkkunsaa volatiliteettia hajauttamalla eli sijoittamalla varojaan useampaan eri sijoituskohteeseen. (Blomster 2017; Knüpfer & Puttonen 2018, 136.)

Beta mittaa osakkeen systemaattista eli markkinariskiä. Beta lasketaan aina osakekohtaisesti, mutta portfolion betan voi mitata laskemalla salkun arvopaperien betojen painotetun keskiarvon. Beta on kerroin, joka mittaa yksittäisen osakkeen markkinariskiä ja kokonaistuoton riippuvuutta markkinoiden keskimääräisestä tuotosta. Betan perusarvo on yksi, joka kuvaa tuoton vaihtelua samaan tahtiin markkinan kanssa. Mikäli arvo on suurempi kuin yksi, vaihtelu on suurempaa kuin markkinoilla keskimäärin ja jos alle yksi, vaihtelu on markkinoiden keskiarvoa vähäisempää. Korkeamman betan osakkeissa on korkeampi riski tuoton voimakkaamman vaihtelun vuoksi. Osakkeita pidetään yleisesti syklisinä, mikäli niiden beta on yli yksi. Alle yhden betan omaavia osakkeita kutsutaan defensiivisiksi. Betan ongelma on hyvin samankaltainen kuin volatiliteetissa, sillä myös betan laskeminen perustuu

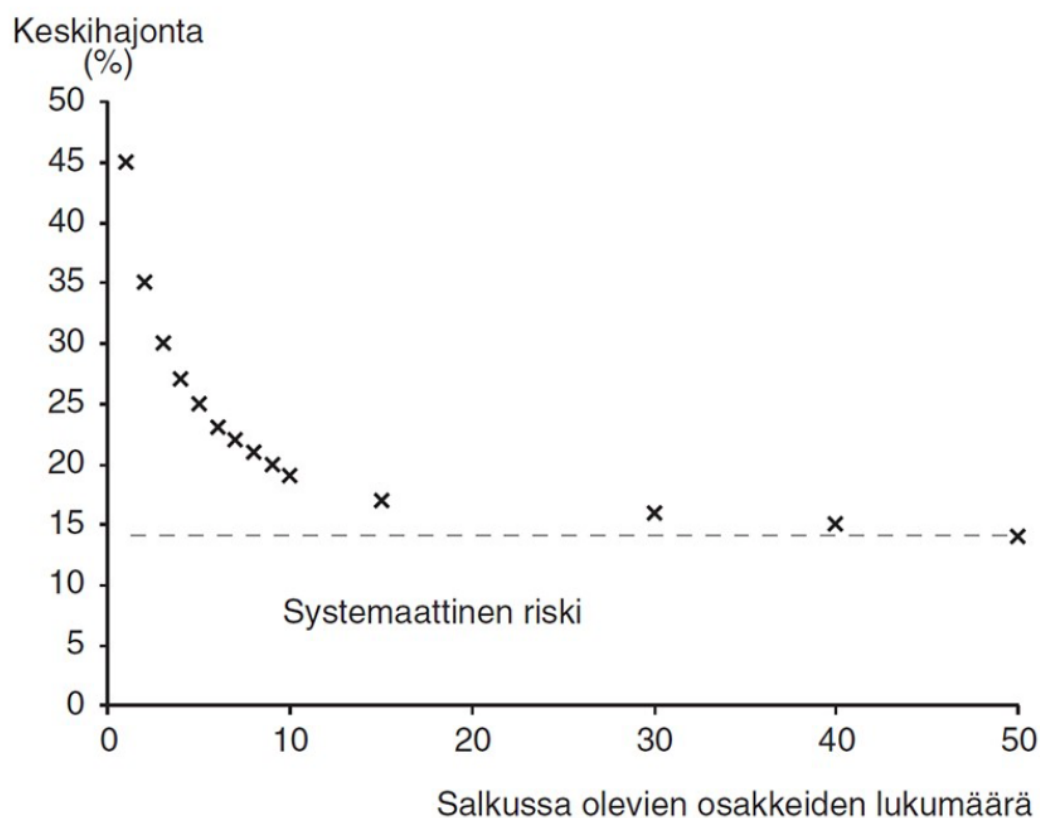
historiatietoihin, eikä se niin ollen anna luotettavaa kuvaa tulevasta. (Pörssisäätiö 2018; Emspak 2019; McClure 2020.)

2.3 Hajautuksen merkitys riskienhallinnassa

Hajauttamisen merkitystä sijoittamisen riskienhallinnassa ei voi liikaa korostaa. Hajautuksen keskeinen ajatus on, että sijoittamalla useaan eri omaisuusluokkaan ja useaan eri kohteeseen omaisuusluokan sisällä, sijoittaja kykenee tasoittamaan salkun arvonmuutoksia ja siten pienentämään sijoitussalkkuun kohdistuvaa riskiä. Omaisuuden allokoiminen eri sijoitusluokkiin on jokaisen sijoittajan henkilökohtainen asia ja se riippuu muun muassa sijoittajan taloudellisesta tilanteesta, sijoittamisen tavoitteesta, sijoitushorisontista, sijoittajan riskinsietokyvystä sekä sijoitukselle asetetusta tuottovaatimuksesta. Riskiä karttava sijoittaja saattaa pitää suurimman osan sijoituksistaan esimerkiksi matalariskissä korkorahastoissa tai pankkitalletuksissa ja hyväksyy siten myös pienemmän tuoton. Korkeampaa tuottoa tavoitteleva taas voi pitää salkkunsa osakepainotuksen korkeana, mutta pienentää osakesalkkuunsa kohdistuvaa riskiä hajauttamalla sijoituksensa eri osakkeisiin. Yleisimmät vaihtoehdot, joihin sijoittaja voi varojaan allokoida, ovat muun muassa osakkeet, rahastot, joukkolainat, kiinteistöt sekä pankkitalletukset tai käteinen. Tässä opinnäytetyössä keskitytään ainoastaan osakesalkun hajauttamisen periaatteisiin, mutta samat lainalaisuudet pätevät myös useammasta eri omaisuuslajista koostuvaan salkkuun. (Lindström & Lindström 2011; Kallunki, Martikainen & Niemelä 2019, 27.)

Osakesalkkua pyritään hajauttamaan omistamalla useita osakkeita, joiden välinen korrelaatio on mahdollisimman pieni. Hajautuksen tarkoituksena on tasata tuotto-odotuksia. Jälkikäteen tarkasteltuna voidaan aina huomata, että jokin salkun sijoituksista on tuottanut huomattavan hyvin, mutta taas toisaalta salkun jonkin osakkeen arvo on voinut vaikkapa puolittua omistusaikana. Hajauttamalla menetetään mahdollisuus yksittäisen osakkeen huipputuottoihin, mutta huipputuotolla voidaan kompensoida joidenkin heikommin menestyneiden osakkeiden kehitystä, ja koko salkun tuotto voi olla yksittäisistä negatiivisesti tuottaneista osakkeista huolimatta positiivinen. Oikein hajauttamalla sijoittaja voi

saavuttaa parempia tuottoja samalla riskillä. Hajauttamisen hyödyt pienenevät sitä mukaa, kun toisistaan poikkeavien osakkeiden lukumäärä salkussa lisääntyy, kuten kuviosta 1 huomataan. Kuviossa on laskettu vuotuinen volatilitteetti osakkeiden määrällä mitattuna eri kokoisilla sijoitussalkuilla vuosilta 2000-2018 Helsingin pörssissä. Jo vajaasta kahdestakymmenestä eri osakkeesta muodostuvalla salkulla saadaan hyvä hajautus, eikä salkun osakemäärän kasvattamisella sen jälkeen saada enää juurikaan hyötyä, vaan jäljelle jää ainoastaan systemaattinen riski eli markkinariski, jota ei voida hajauttamalla poistaa. (Lindström & Lindström 2011; Oksaharju & Hämäläinen 2017, 83; Kallunki ym. 2019, 35–36.)

KUVIO 1. Hajauttamisen vaikutus salkun riskiin (Kallunki ym. 2019, 36).

Osakesalkkuun hankittavien osakkeiden tulisi olla toisiinsa nähden eri tavalla käyttäytyviä, jotta hajautuksesta saadaan hyötyä. Eräs yleisimmistä hajauttamisen keinoista on toimialakohtainen hajauttaminen. Sijoittaja voi hankkia salkkuunsa vaikkapa vähittäiskauppa-alan, terveydenhuoltoalan, finanssialan ja teollisuusalan yritysten osakkeita, vain muutaman toimialan mainitakseni. Lisäksi on hyvä tehdä hajautusta vielä toimialankin sisällä,

omistamalla esimerkiksi useampaa teollisuudenalan yritystä, jotka toimivat teollisuuden eri aloilla.

Maantieteellisellä hajautuksella tarkoitetaan sijoittamista eri maantieteellisille alueille. Maantieteellisen hajautuksen arvo on laskenut aiemmasta, sillä globalisaation myötä valtioiden taloudet ovat aiempaa riippuvaisempia toisistaan. Suurin vaikutus on kuitenkin ollut internetillä, joka mahdollistaa nykyisin käytännössä reaaliaikaisen tiedonkulun eri maanosien markkinoiden välillä. Pörssikurssit ovat siis päivittäin hyvin samansuuntaisia kaikkialla maailmassa. On myös syytä muistaa, että globaalit suuryritykset tarjoavat jo itsessään maantieteellistä hajautusta, sillä niillä on toimintaa ja asiakkaita eri puolilla maailmaa. Maantieteellinen hajautus ei aina automaattisesti pienennä osakesalkun riskiä, vaan se voi jopa lisätä sijoittajariskiä, mikäli sijoittaja ei tunne sijoituskohdetta riittävän hyvin. (Lindström & Lindström 2011.)

Ajallisella hajauttamisella tarkoitetaan sijoitettavan pääoman kokonaismäärän pilkkomista pienempiin osiin ja sijoittamista yksi osa kerrallaan eri aikoina. Mikäli sijoitettava pääoma on vaikkapa 10 000 euroa, sijoittaja voi jakaa sen esimerkiksi viiteen osaan, jotka hän sijoittaa kuukauden välein. Ajallisella hajautuksella on tarkoitus pienentää riskiä siitä, että osaketta tulisi ostettua korkealla hinnalla. Mikäli osakkeen hinta nousisi jatkuvasti koko viiden kuukauden ajan, sijoittaja on menettänyt osan tuotosta, koska on pitänyt osaa varoistaan käteisenä. Mikäli osakkeen arvo olisi laskenut koko ajan, sijoittaja on saanut kuukausittaisilla ostoillaan laskettua osakkeen keskiostohintaa. Ajallinen hajautus voi olla hyödyllistä erityisesti silloin, kun osake on arvostettu sijoittajan mielestä korkealle. Mikäli osakkeen hinta on korkea suhteessa sen todelliseen eli fundamenttiarvoon, on todennäköistä, että osakkeen hinnan nousu hidastuu tai kääntyy jopa laskuun. Osakkeen aliarvostus suhteessa fundamenttiarvoon taas tarkoittaa suurempaa nousun mahdollisuutta. Sijoittaja voi myös painottaa ajallisessa hajauttamisessa sijoituksia esimerkiksi siten, että osakkeen ollessa hänen mielestään aliarvostettu, hän sijoittaa siihen keskimääräistä enemmän ja osakkeen ollessa yliarvostettu, keskimääräistä vähemmän. (Kallunki ym. 2019, 37–38.)

2.4 Yleisimmät osakekohtaiset tunnusluvut

Ennen sijoituspäätöksen tekoa sijoittajan on syytä perehtyä mahdollisimman hyvin sijoituskohteeseen. Eräs tapa sijoituskohteen arviointiin ovat osakekohtaiset tunnusluvut. Näitä tunnuslukuja on useita, mutta tässä opinnäytetyössä käydään läpi niistä tärkeimmät. Tunnuslukuja ei ole välttämätöntä laskea itse, vaan ne löytyvät helposti muun muassa Kauppalehden verkkosivuilta tai Investing.com -verkkosivustolta. Sijoittajan on kuitenkin syytä ymmärtää, mitä tunnusluvut tarkoittavat.

Tunnuslukujen hyödyntämisessä on muistettava erityisesti kaksi asiaa. Niiden käyttö osakkeen arvonmäärittämisessä perustuu ajatukseen, että tunnuslukuja vertaillaan muiden, mielellään samalla toimialalla toimivien yritysten vastaaviin lukuihin. Merkittävimmät selittävät tekijät kahden yrityksen tunnuslukujen eroavaisuudelle ovat toisistaan poikkeava riski ja yrityksen tuloksen tulevaisuuden kasvunopeus. Osakekohtaiset tunnusluvut toimivat sijoittamisessa ikään kuin taustapeilinä, sillä tunnuslukujen laskeminen pohjautuu historiallisiin talouslukuihin, joiden perusteella ei voi ennustaa tulevaa. (Nikkinen ym. 2002, 142.)

2.4.1 EPS

Osakekohtainen tulos (EPS, earnings per share), on yksi sijoittajan perustunnusluvuista. Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla yrityksen nettotulos tilikauden keskimääräisellä osakkeiden lukumäärällä. Mitä korkeampi osakekohtainen tulos on, sitä tuottoisampana yritystä pidetään. Sijoittaja voi verrata osakekohtaista tulosta myös osinkoon, ja arvioida sen perusteella minkä verran osingossa on korotusvaraa vai onko sitä ollenkaan. Osakekohtaisesta tuloksesta käytetään välillä myös oikaistua osakekohtaista tulosta. Oikaisu on tarpeen varsinkin tapauksissa, joissa yrityksellä on ollut tilikaudella paljon kertaluonteisia eriä, jotka vaikuttavat osakekohtaiseen tulokseen negatiivisesti. Oikaistu luku antaa todenmukaisemman tiedon varsinaisen toiminnan tuloksesta. (Pulkinen 2017; Chen 2020.)

2.4.2 P/E-luku

P/E-luku, price-to-earnings -ratio, mittaa osakkeen arvon ja osakekohtaisen tuloksen välistä suhdetta. Luku on yksi käytetyimmistä osakkeiden tunnusluvuista. P/E-luku kertoo, miten monta vuotta vakiona pysyvällä tuloksella kestää ansaita osakkeen hinta. Luku lasketaan jakamalla osakkeen arvo osakekohtaisella tuloksella. Mikäli osakkeen arvo on vaikkapa 15 euroa ja osakekohtainen tulos yhden euron, on yrityksen P/E-luku 15. P/E-luvun mittaamisessa tulisi pyrkiä hyödyntämään nettotulosta, josta on eliminoitu kertaluonteisten ja satunnaisten erien vaikutus. Tavallisimmin osakekohtaisessa tuloksessa käytetään kuluvan tilikauden tulosenustetta, sillä niiden pohjalta lasketut luvut ovat käyttökelpoisempia kuin historiadataan perustuvat. (Nikkinen ym. 2002, 143; Lindström & Lindström 2011; Alma Talent tietopalvelut.)

P/E-luku ei ole täysin ongelmaton, ja sijoittajan on syytä huomioida tietyt asioita sen käytössä. Syklisten yhtiöiden kohdalla P/E-luvun käyttö saattaa tuottaa vääriä signaaleja riippuen syklin vaiheesta. Yleensä korkeasuhdanteessa P/E-luku näyttää houkuttelevalta, kun yhtiö tekee kovaa tulosta. Matalasuhdanteessa P/E-luku muuttuu tuloksen supistuessa ja osake ei välttämättä vaikutakaan enää houkuttelevalta. Syklisissä yhtiöissä tuloksen tarkastelujaksoa voi olla syytä pidentää, ja käyttää tuloksena esimerkiksi viiden tai kymmenen vuoden keskiarvoa. Keskiarvon on tarkoitus tasoittaa syklien vaihteluista johtuvia muutoksia ja antaa näin ollen todenmukaisempi kuva. Saatua lukua kutsutaan CAPE-tunnusluvuksi (Cyclically adjusted price earnings ratio). Kyseinen luku on kuitenkin ongelmallinen erityisesti kasvuyhtiöissä, joissa historiatieto ei enää anna todenmukaista kuvaa nykyisestä tuloksentekokyvystä. P/E-luku on myös korkoherkkä tunnusluku, ja sitä tulisi verrata vallitsevaan korkotasoon, sillä korkojen noustessa sijoittajat vaativat osakesijoituksilta korkeampaa tuottoa, minkä tulisi näkyä laskevana P/E-lukuna. (Lindström & Lindström 2011.)

2.4.3 P/B-luku

P/B-luku (Price to book, hinta/tasearvo), lasketaan jakamalla osakkeen kurssi yhtiön osakekohtaisella omalla pääomalla. P/B-luvun laskennassa pohjana on aina edellisen vuoden taseen oma pääoma ja vaikka oman pääoman määrä muuttuu vuosittain, muutokset suhteessa historian aikana kertyneeseen omaan pääomaan ovat pieniä, joten P/B-luvun kehitys on vakaata. Mikäli P/B-luku saa arvon, joka on noin yhden paikkeilla tai vähän alle, sijoittajat olettavat joko yhtiön tuloksentekokyvyn olevan heikko tai yhtiön omaisuuden olevan taseessa yliarvostettu. Yli yhden P/B-luku merkitsee oman pääoman tuoton ylittävän oman pääoman kustannukset. (Lindström & Lindström 2011.)

P/B-luku on riippuvainen yrityksen tuloksen kasvuvauhdista. Luku on alhainen yrityksillä, joiden oman pääoman tuotto ja kasvunäkymät ovat vaatimattomat. Korkea oman pääoman tuotto ja vahvat kasvunäkymät näkyvät vastaavasti korkeampana P/B-lukuna. Luvuissa on myös toimialakohtaisia eroja, pääomavaltaisilla aloilla kuten teollisuudessa, P/B-luvut ovat matalia, ja korkeita aloilla, joilla on vähän aineellista pääomaa, esimerkiksi ohjelmistoalalla. (Lindström & Lindström 2011; Aho 2018; Alma Talent tietopalvelut.)

2.4.4 Osinkotuotto

Yhtiöt jakavat usein osan voitoistaan osakkeenomistajille osinkoina. Mikäli osinkoa ei jaeta, yhtiöllä ei joko ole voitonjakokelpoisia varoja tai yhtiö investoi voittovarat kasvuun. Sijoittajan näkökulmasta jälkimmäinen on hyvä niin pitkään, kuin investointien tuotto on korkeampi kuin osinkotuotto. Sijoittajan kannalta osinkoa vuosittain maksava ja osinkoa vuosittain kasvattava yhtiö on riskienhallinnan näkökulmasta tärkeässä roolissa. Sijoittajan tuntiessa yhtiön osingonjakopolitiikan ja aiemman osinkohistorian, hän voi niiden pohjalta arvioida tulevan vuoden osinkoa, kun taas seuraavan vuoden pörssikurssien ennustaminen on mahdotonta. Vakaata, kasvavaa osinkoa maksavat yhtiöt ovat yleensä keskimääräistä matalariskisempiä ja reagoivat siten pörssilaskuihin yleisindeksiä vähemmän. (Lindström & Lindström 2011; Knüpfer & Puttonen 2018, 201; Heikkilä 2019.)

2.5 Korkoa korolle

Burton G. Malkiel ja Charles D. Ellis kertovat kirjassaan *The Elements of Investing* (2014), että hitaan mutta varman rikastumisen salaisuus piilee korkoa korolle -ilmiössä. Albert Einsteinin mukaan kyseessä on maailman tehokkain voima. Jokaisen pitkäjänteisen sijoittajan tulee ymmärtää korkoa korolle -ilmiön merkitys sijoittamisessa. Yksinkertaisuudessaan korkoa korolle -ilmiöllä tarkoitetaan sijoituksen tuottojen tuottamia tuottoja alkuperäisen pääoman lisäksi. Korkoa korolle -ilmiön vaikutukset ovat sitä voimakkaammat, mitä aiemmin sijoittamisen aloittaa ja mitä pidempi sijoitushorisontti on. Esimerkkinä, 25-vuotias henkilö aloittaa sijoittamisen, alkupääoma on 5 000 euroa ja sijoituksen tuotto vuosittain 10 prosenttia. Ensimmäisenä vuonna tuotto on 500 euroa. Seuraavana vuonna tuottoa kertyy 5 000 euron sijaan sekä alkuperäiselle pääomalle että ensimmäisen vuoden tuotoille eli yhteensä 5 500 eurolle. Tällöin tuotto on jo 550 euroa. Mikäli hän jatkaa tähän tapaan vaikkapa 40 vuotta, hänellä on 65-vuotiaana säästettynä noin 226 000 euroa. Mikäli henkilö olisi sijoittanut 5 000 euron alkupääoman lisäksi 1200 euroa vuosittain, olisi lopputulema noin 757 000 euroa. Edellä olevassa laskelmassa ei ole huomioitu kuluja eikä luovutusvoittoveroja. 40 vuoden sijoituksessa jo kahden prosentin kulut puolittavat tuoton, joten sijoittajan on erittäin tärkeä pyrkiä minimoimaan kulut. (Ellis & Malkiel 2014; Heikinheimo 2018.)

3 OSAKESÄÄSTÖTILI

Euroopan unionin komission vuonna 2016 tavoitteeksi julkaisema pääomamarkkinaunionin luominen juontaa juurensa vuoden 2008 finanssikriisiin. Vaikka talous EU:ssa on kasvanut ainakin vuoteen 2020 ja koronakriisiin saakka, on investointitaso edelleen ollut kaukana finanssikriisiä edeltäneestä tasosta. Investointien vauhdittamiseksi komissio otti tavoitteekseen pääomamarkkinaunionin luomisen. Suomessa pohjana hallituksen esitykselle osakesäästötilistä toimi Euroopan komission 8.6.2017 julkaisema tiedonanto, joka koski pääomamarkkinaunionin luomiseen liittyviä toimia. Tiedonannossa käsitellään tarkemmin toimenpiteitä, joiden avulla pyritään toteuttamaan pääomamarkkinaunionin osatekijät vuoteen 2019 mennessä. Yksi pääomamarkkinaunionin tavoitteista on vähittäissijoittamisen edistäminen, johon kuuluu muun muassa henkilökohtaista eläketuotetta koskeva lainsäädäntöehdotus. Tavoitteena on lisäksi vähittäissijoittajien entistä aktiivisempi osallistaminen rahoitusmarkkinoille. Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen vuonna 2019 ja uusi osakesäästötili otettiin käyttöön 1.1.2020 alkaen. (HE 279/2018, 4.)

Osakesäästötili on tili, jossa luonnollinen henkilö voi käydä kauppaa sekä kotimaisilla että ulkomaisilla pörssilistatuilla osakkeilla ilman välittämiä veroseuraamuksia. Myös tilille maksettavat osingot ja korot ovat verovapaita, mikä mahdollistaa niiden uudelleensijoittamisen täysimääräisenä. Verot tuotosta maksetaan vasta siinä vaiheessa, kun varoja nostetaan tililtä. Veroprosentti luovutusvoitosta on 30% 30 000 euron pääomatuloihin saakka ja 34% 30 000 euron yli menevältä osalta. Tuotoksi lasketaan nostetuista varoista se suhteellinen osa, joka nostohetkellä vastaa osakesäästötilillä jäljellä olevan tuoton osuutta jäljellä olevasta säästövarojen määrästä. Osakesäästötilien suosio on ollut kovaa, vaikka uusien tilien avaamistahti onkin alkuvuodesta 2020 laskenut. 100 000 avatun osakesäästötilin raja rikkoutui toukokuun alussa 2020. (Tuloverolaki 1992; Verohallinto 2017; Euroclear Finland 2020; Danske Bank.)

3.1 Tilin tavoite

Hallituksen esityksessä (HE 279/2018) osakesäästötilin tavoitteeksi kerrotaan kotitalouksien ja piensijoittajien aktiivisemmän säästämisen ja sijoittamisen edistäminen. Tilastokeskuksen tuoreimman, vuodelta 2016 olevan varallisuustutkimuksen mukaan, ainoastaan hieman yli 20 prosenttia kotitalouksista omisti pörssiosakkeita. Osakesäästötilin luomisella halutaan myös lisätä kiinnostavien sijoituskohteiden määrää yksittäisen piensijoittajan näkökulmasta tarkastellen. Tilin tavoitteena on aktivoida myös kotitalouksien talletuksissa olevia, merkittäviä rahavaroja. Tilastokeskuksen mukaan kotitalouksien talletusvarat vuoden 2019 lopussa olivat lähes 100 miljardia euroa. Yritysten ja yhteisöjen näkökulmasta osakesäästötilillä on tarkoitus edistää niiden käytettävissä olevien pääomien tarjontaa sijoitusmarkkinoilla sijoituskysyntää lisäämällä. (Tilastokeskus 2016, 9; HE 279/2018, 23; Tilastokeskus 2020.)

Osakesäästötili tuo piensijoittajalle myös sellaisia veroetuja, jotka ovat aiemmin olleet käytössä vain välillisessä sijoittamisessa, muun muassa vakuutuskuorissa ja rahasto-osuuksissa. Esimerkiksi rahastojen kasvuosuuksien omistaja on maksanut sijoituksestaan mahdollisen luovutusvoittoveron vasta, kun hän on myynyt osuutensa. Sijoitusaikana hän on voinut kerryttää luovutusvoittoja verottomasti eikä sijoitusrahaston ole tarvinnut myöskään maksaa veroja saamistaan osinkotuloista. Osakesäästötili mahdollistaa samankaltaisen veroedun piensijoittajan suoriin osakesijoituksiin. Osakesäästötili siis yhdistää välittömän ja välillisen sijoittamisen ominaisuuksia, sillä osakesäästötilin kautta sijoittaja omistaa osakkeet itse, mutta tilin avulla hän saa käyttöönsä verohyötyjä, joita välitön sijoittaminen ei ole aiemmin mahdollistanut. (HE 279/2018, 23.)

Yhdeksi osakesäästötilin tavoitteeksi on lisäksi määritetty kilpailukykyisen vaihtoehdon tarjoaminen laissa sidotusta pitkäaikaissäästämisessä määritetyille sijoitustileille, jotka ovat luonteeltaan vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkesäästämisen tuotteita. Laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä astui voimaan vuoden 2010 alusta. Pitkäaikaissäästötili eli PS-tili on säästötili, josta tehdään sopimus joko pankin, rahastoyhtiön tai sijoituspalveluyrityksen kanssa.

Osapuolet sopivat, miten maksut maksetaan, mihin varoja sijoitetaan ja millaisia riskejä otetaan. Tilin avannut siirtää varojaan tilille, ja palveluntarjoaja siirtää ne sijoituksiin sovitun mukaisesti. Sijoituskohteita ovat muun muassa talletukset, rahasto-osuudet ja osakesijoitukset. Tilin verohyöty on samankaltainen kuin osakesäästötilissä, sillä verotus tapahtuu vasta tililtä varoja nostettaessa. Varat ovat nostettavissa tililtä vasta nostoikärajan täyttyessä. Säästetyt varat on nostettava tililtä kymmenen vuoden tai pidemmän ajan kuluessa. PS-tilit olivat kohtalaisen suosittuja aina vuoteen 2013 saakka, kunnes nostoikäraja nousi 63 vuodesta 68 vuoteen. Ikärajan nosto romahdutti tilien suosion. (Erkkilä 2018; HE 279/2018, 24; Veronmaksajat.)

3.2 Tilin rajoitukset

Osakesäästötilille on täytynyt asettaa tiettyjä rajoituksia, jotta tili ei ole esimerkiksi verotuksensa osalta huomattavan edullinen verrattuna muihin kotitalouksille ja piensijoittajille tarjolla oleviin sijoitusmuotoihin. Luvussa käydään läpi osakesäästötiliä koskevia rajoituksia sekä rajoituksia koskevia vaihtoehtoja, joita hallitus harkitsi osakesäästötiliä luotaessa.

Osakesäästötilille voi hankkia ainoastaan kotimaisia tai ulkomaisia pörssilistattuja osakkeita. Osakesäästötilin sijaan harkinnassa oli myös sijoitussäästötili, jonne olisi voinut osakkeiden lisäksi hankkia myös muun muassa sijoitusrahastoja. Laajempi sijoitustuoteportfolio olisi lisännyt sijoittajan hajautusmahdollisuuksia, mutta vastaavasti epätasa-arvoistanut verotuskäytäntöjä, sillä rahastoille on jo olemassa oma veroetuutensa. Sijoitussäästötili olisi myös ollut rakenteeltaan monimutkaisempi ja siten mahdollisesti piensijoittajalle epäselvempi, millä olisi saattanut olla vaikutusta tuotteen kiinnostavuuteen. (HE 279/2018, 25; Laki osakesäästötilistä 680/2019.)

Tilille sijoitettavan pääoman maksimimäärä on 50 000€. Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan suomalainen aikuisväestöön kuuluva henkilö omistaa keskimäärin osakkeita joko suoraan, rahastojen tai vakuutusten kautta noin 12 600 eurolla. Lakiesityksessä on katsottu, että 50 000€ yläraja ei rajoita liikaa piensijoittajia, mutta vastaavasti se ei enää anna veroetua hyvin varakkaille

henkilöille 50 000€ jälkeen. Hallituksen esityksessä mainitaan myös vaihtoehto, että ylärajaa ei olisi asetettu, mutta tuottoja verotettaisiin vuosittain, kuten osassa EU-maista, joissa vastaavan tyyppinen tili on käytössä. Mielestäni Suomen malli on siinä mielessä parempi, että se mahdollistaa tuottojen verotuksen siirtämisen pitkälle tulevaisuuteen. Lisäksi vaihtoehtona oli asettaa sallittujen luovutustapahtumien enimmäismäärä, mutta sen katsottiin voivan vaikeuttaa sijoituspäätöksiä. Osakesäästötilille talletettavan pääoman maksimimäärää voidaan kuitenkin nostaa tulevaisuudessa. (HE 279/2018, 25; Laki osakesäästötilistä 680/2019.)

Tilejä voi avata vain yhden. Tilin voi avata luonnollinen henkilö ja tili on henkilökohtainen. Tili voidaan kuitenkin avata myös oikeustoimikelvottomalle tai rajoitetusti oikeustoimikelpoiselle, mutta tällöin päätösvaltaa käyttää heidän edunvalvojansa. Poikkeustilanteessa, esimerkiksi palveluntarjoajaa vaihdettaessa, tilejä voi olla hetkellisesti kaksi samaan aikaan. Tilien määrän rajaaminen yhteen estää käytännössä sijoitettavan pääoman maksimimäärän kiertämisen tai muun sellaisen verohyödyn tavoittelun, joka ei ole osakesäästötilin tarkoituksen mukaista. (HE 279/2018, 26–27.)

Tilille ei voi siirtää jo ennestään omistamiaan osakkeita. Osakesäästötililain mukaan tilille saa vastaanottaa ainoastaan rahavaroja tai tilin rahavaroilla hankittuja osakkeita. Mikäli laki mahdollistaisi myös jo olemassa olevien osakkeiden siirtämisen, olisi lain tavoitteiden toteutumista eli talletusvarojen aktivointia ja siirtymistä osakkeisiin merkittävästi vaikeampi seurata, sillä osakkeiden siirto tilille olisi todennäköistä. (HE 279/2018, 24.)

Myyntitappiot voi vähentää verotuksessa vasta kun tili lopetetaan. Perinteisellä arvo-osuustilillä kauppaa käytäessä mahdolliset luovutustappiot ovat vähennyskelpoisia kyseisen vuoden verotuksessa. Osakesäästötilin tappio on vähennyskelpoinen veronalaisista pääomatuloista tilin lopettamisvuonna. Osakesäästötilin tappio vähennetään puhtaasta pääomatulosta luovutustappioiden jälkeen ennen muita vähennyksiä. Mikäli tappioita on enemmän kuin veronalaisia pääomatuloja, loput tappiot otetaan huomioon vahvistettaessa tuloverolain 60 §:ssä mainittua pääomatulolajin tappiota. Pääomatulolajin tappio vähennetään seuraavan kymmenen vuoden

pääomatulosta sitä mukaa kuin pääomatuloa syntyy. Osakesäästötilin tappiota ei huomioida pääomatulolajin alijäämää vahvistettaessa eikä alijäämähyvitystä siten myönnetä. Huomionarvoista on, että uuden tilin voi avata heti edellisen lopettamisen jälkeen. (Tuloverolaki 1992; Verohallinto 2019; Sijoitustieto.)

Hankintameno-olettamaa ei voi käyttää osakesäästötilin osakkeita myydessä. Osakesäästötilillä tarkastellaan ainoastaan tilille siirrettyjä rahavaroja ja verrataan sitä tilin kokonaistuottoon. Osakesäästötilillä on merkityksetöntä, onko tuotto syntynyt arvonnoususta vai osingoista tai milloin tietyt osakkeet on tilille ostettu. Verotettavaa ja raportoitavaa tuottoa ei siis synny kuin vasta silloin, kun tililtä nostetaan varoja. Arvo-osuustilillä jokaista sijoituskohdetta käsitellään verotuksessa erikseen, mikä mahdollistaa hankintameno-olettaman hyödyntämisen. (Lepikkö 2020.)

Kokonaisuutena osakesäästötiliä arvioiden, tilin luomisessa on ollut tarkoituksena luoda mahdollisimman yksinkertainen, selkeä ja helposti ymmärrettävä tuote, joka mahdollistaa myös piensijoittajalle tuoton verotuksen siirtämisen myös suorissa osakesijoituksissa, mutta joka ei kuitenkaan ole verotuksellisesti huomattavasti muita sijoitusmuotoja edullisempi.

3.3 Osakesäästötilin, arvo-osuustilin ja vakuutuskuorien vertailu

3.3.1 Vakuutuskuoret

Vakuutusyhtiöillä on tarjolla useita erilaisia vakuutuskuoria, joita yksityissijoittajat voivat käyttää pitkäaikaissäastamisessä verosuunnittelun apuvälineenä. Yleisimmät tarjolla olevat vakuutuskuoret ovat kapitalisaatiosopimus, sijoitusvakuutus ja säästövakuutus. Näille kaikille edellä mainituille on yhteistä se, että niiden avulla sijoittaja voi siirtää verotusta tulevaisuuteen. Vakuutuskuoriin sijoitettavalle pääomalle ei ole asetettu maksimimäärää. Vakuutuskuorissa sijoituskohteita ei omista asiakas, vaan vakuutusyhtiö, joka maksaa asiakkaalle sijoituskohteiden tuottoa vastaavan tuoton. (Heikinheimo 2017.)

Vakuutuskuoria on erityisesti aiemmin käytetty lahja- ja perintösuunnittelussa, sillä muun muassa ennen vuotta 2013 vakuutuksen kautta tehdyt lahjoitukset olivat verovapaita 8 500 euroon saakka yleisen 4 999 euron sijaan. Perintösuunnittelussa kuori on edelleen käyttökelpoinen, sillä pitämällä varallisuus kuoressa kuolemaan asti, perilliset maksavat veroa perintöverokannan mukaisesti, joka on lähiomaisella huomattavasti pääomatuloverokantaa alhaisempi. Tuloverolakiin lisättiin vuoden 2020 alusta pykälä 35 b, jossa on määritelty tilanteet, joissa sijoituskohteiden tuotto verotetaan verovelvollisen sen verovuoden tulona, kun tuotto on kertynyt vakuutusyhtiölle ja on verovelvollisen nostettavissa ja siten poistetaan verotuksen lykkäätymisetu. Pykälän tarkoituksena on estää vakuutuskuoren räikeimmät käytötavat. Ennen lakimuutosta sijoittaja saattoi tehdä vakuutus sopimuksen, jonka perusteella vakuutusyhtiö omisti sijoitusvarat, mutta sijoittaja saattoi sopimuksessa määritellyn vakuutusyhtiön antaman valtakirjan turvin tehdä sijoituspäätökset itsenäisesti ja antaa sijoitustoimeksiannot suoraan arvopaperinvälittäjälle. Nykyisin vastaavaan tilanteeseen sovelletaan tuloverolain pykälää 35 b, sillä edellä mainitussa tapauksessa vakuutuksenottajalla on sopimuksen mukaan oikeus tehdä kohde-etuutena olevaan varallisuuteen liittyviä toimeksiantoja vakuutusyhtiön puolesta. Aikaisemmin vakuutuskuorista oli myös mahdollista nostaa sijoitettu pääoma ulos ilman veroseuraamuksia, mutta tämä mahdollisuus poistui vuoden 2020 alusta alkaen. (Tuloverolaki 1992; Heikinheimo 2017; Eduskunta.)

Vakuutusyhtiöt tarjoavat säästämiseen sijoitus- ja säästövakuutuksia. Tuotteet ovat keskenään samankaltaisia, mutta ne erottaa toisistaan sijoitusvakuutuksen sisältämä kuolemanvaraturva. Sijoitusvakuutuksissa asiakas voi lähtökohtaisesti valita edunsaajan vapaasti, ja yleensä edunsaajaksi valitaan lähiomaiset. Kuolemanvaraturva oli vuoden 2017 loppuun asti verovapaa lähiomaiselle 35 000 euroon saakka. Sijoituskohteet sijoitus- ja säästövakuutuksissa vaihtelevat sijoitussidonnaisista kohteista pankkitalletustyyppeihin kohteisiin. Pankkitalletustyyppeillä kohteilla tarkoitetaan sijoituskohteita, joiden tuotto on osin ennustettavaa eli perustuu vakuutusyhtiöiden laskuperustekorkoon. Perustekorollisessa säästömuodossa asiakkaalle maksetaan ennalta määriteltyä korkoa sekä vakuutusyhtiön tuloksesta ja sijoitusten tuotoista riippuvaa,

vuosittain vahvistettavaa asiakashyvitystä. Huonoina vuosina hyvitystä ei välttämättä makseta ollenkaan. Sijoitusvakuutusten tuotto riippuu täysin siitä, miten vakuutukseen liitettyjen sijoituskohteiden arvo kehittyy. (Kallunki ym. 2019, 129–130.)

Kapitalisaatiosopimus eroaa säästö- ja sijoitusvakuutuksista siten, että siinä ei vakuuteta ketään. Kapitalisaatiosopimus on aina määräaikainen, toisin kuin esimerkiksi säästö- ja sijoitusvakuutukset. Kapitalisaatiosopimuksia saatetaan markkinoida myös muilla nimillä, esimerkiksi sijoitus- tai varainhoitosopimuksina. Kapitalisaatiosopimukset tulivat alun perin markkinoille 1990-luvulla yritysten ja yhteisöjen sijoitustoimintaan. Yksityisten sijoittajien suosioon kapitalisaatiosopimukset ovat nousseet yksityisten eläkevakuutusten ja PS-tilien ehtojen heikennyttyä. Oletettavasti vakuutuskuorten suosio tulee kuitenkin laskemaan osakesäästötilin käyttöönoton myötä, sillä samassa yhteydessä vakuutuskuorien verotusta kiristettiin. (Heikinheimo 2017; Kallunki ym. 2019, 135–136.)

Vakuutuskuorien käyttö on kallista ja niiden sijoituskohteet ovat usein rajalliset. Vakuutuskuoriin voi kuitenkin hankkia osakkeiden lisäksi muun muassa rahastoja, toisin kuin osakesäästötilille. Viime kädessä kulut ja palkkiot ovat osapuolien sovittavissa oleva asia, mutta tyypillisiä vakuutuskuorten käytöstä perittäviä kuluja ovat muun muassa maksupalkkiot, säästöistä perittävät hoitokulut, varainhoitokulut, mahdolliset toimenpidepalkkiot esimerkiksi säästöjen ennenaikaisesta nostamisesta sekä sijoituskohteisiin, esimerkiksi rahastoihin, liittyvät kulut. Kuluja nostaa lisäksi kuolemanvaraturvasta maksettava vakuusmaksu. Käytännössä vakuutuskuorien käyttö on kannattavaa vasta, kun sijoitettavan pääoman määrä alkaa olla kuusinumeroinen. Kuten muissakin sijoituspäätöksissä, myös vakuutuskuoren käyttöä harkittaessa kululaskelma kannattaa tehdä etukäteen. (Kallunki ym. 2019, 138–139.)

Vakuutuskuorien käytössä riskejä ovat kaikki tavalliseen sijoittamiseen liittyvät riskit, muun muassa markkinariski, korkoriski ja valuuttariski. Vakuutuskuorilla ei ole olemassa talletussuojaa vastaavaa järjestelmää, joten niihin liittyy riski varojen menettämisestä, jos vakuutusyhtiö menee konkurssiin. Vakuutusyhtiöiden konkurssit ovat kuitenkin Suomessa harvinaisia

Finanssivalvonnan valvonnasta johtuen. Vakuutuskuoriin liittyy pitkällä sijoitusajalla myös poliittista riskiä, joka osaltaan on realisoitunut vakuutuskuorten verotuksen kiristyessä. Vakuutuskuoriin liittyy myös likviditeettiriski. Vakuutuskuorista on mahdollista nostaa varat ulos käytännössä milloin tahansa, mutta sijoittajalle varojen ennenaikaisesta nostamisesta saattaa koitua merkittäviäkin kuluja. (Heikinheimo 2017.)

Vakuutuskuorien hyöty perustuu niiden mahdollistamaan verottomaan arvopaperikauppaan kuoren sisällä. Tällöin sijoittaja pääsee hyödyntämään korkoa korolle -ilmiötä, jonka merkitys korostuu entisestään pidemmällä sijoitusajalla. Aiemmin vakuutuskuoresta pystyi nostamaan sijoitetun pääoman verottomasti ja jättämään tilille tuoton veroseuraamusten välttämiseksi. 1. tammikuuta 2020 voimaan astuneen uudistuneen tuloverolain mukaisesti vakuutuskuoresta varallisuutta ulos otettaessa syntyneeksi tuotoksi lasketaan se suhteellinen osa, joka nostohetkellä vastaa tuoton osuutta koko vakuutuksen arvosta. Periaate on siis sama kuin osakesäästötilin tuottoa laskettaessa. Lisäksi vakuutuskuorien tappiot tulivat samalla verovähennyskelpoisiksi. (Tuloverolaki 1992; Heikinheimo 2017; Sijoittaja 2019.)

3.3.2 Arvo-osuustili

Arvo-osuustili on Suomessa käytössä oleva sähköisten arvopapereiden säilytystili. Arvo-osuustili on ikään kuin pankkitili, sillä erotuksella, että siellä säilytetään rahan sijaan arvopapereita. Tilillä säilytettäviä arvopapereita ovat muun muassa koti- ja ulkomaiset osakkeet, indeksiosuudet ja optiot. Arvo-osuustilin rinnalla on oltava pankkitili, jonka kautta pörssikauppaan liittyvä rahaliikenne hoidetaan. (Saario 2020, 25.)

Toisin kuin osakesäästötilillä, arvo-osuustilillä kauppaa voi käydä koti- ja ulkomaisten osakkeiden lisäksi pörssinoteeratuilla rahastoilla eli ETF:llä, perinteisillä rahastoilla, listaamattomilla osakkeilla ja muilla pörssituotteilla, esimerkiksi johdannaisilla. Arvo-osuustilille siirrettävän pääoman määrällä ei myöskään ole rajoituksia. Tilejä voi avata luonnollisen henkilön lisäksi myös yritys. Tarvittaessa tilejä voidaan avata useampiakin, sillä ylärajaa tilien

lukumäärälle ei ole asetettu. Lisäksi arvo-osuustilin käyttäminen sijoituksiin mahdollistaa hankintameno-olettaman hyödyntämisen luovutusvoittojen verotuksessa. Hankintameno-olettaman hyödyllisyys on riippuvainen sijoituksen arvonnoususta ja sijoitusajasta. Yleisin tapa luovutusvoiton laskemiseen on hankintamenon sekä muiden voiton hankkimisesta aiheutuvien menojen vähentäminen luovutushinnasta. Verotuksellisesti edullisempaa saattaa kuitenkin olla hankintameno-olettaman käyttäminen luovutusvoiton laskemisessa. Luovutusvoitto lasketaan tällöin vähentämällä luovutushinnasta hankintameno-olettama. Jos hankintameno-olettamaa käytetään, luovutushinnasta ei saa vähentää mitään muuta. Hankintameno-olettama on 20 prosenttia luovutushinnasta, jos omaisuus on omistettu alle 10 vuotta ja 40 prosenttia, jos omistusaika on yli 10 vuotta. Parhaiten hankintameno-olettaman käyttö soveltuu yli 10 vuotta olleisiin omistuksiin. Alle 10 vuotta omistetussa omaisuudessa arvonnousun pitäisi olla yli viisinkertainen, jotta hankintameno-olettaman käyttö olisi hyödyllistä. (Salkunrakentaja 2013.)

Verotuksen osalta arvo-osuustili on hyvin erilainen verrattuna osakesäästötiliin tai vakuutuskuoriin. Arvo-osuustili ei mahdollista verotuksen siirtämistä tulevaisuuteen, sillä mahdolliset luovutusvoitot ja osinkotulot verotetaan vuosittain. Vuosittainen verotus ei mahdollista osinkojen uudelleensijoittamista täysimääräisenä, mutta vastaavasti arvo-osuustilin mahdolliset myyntitappiot voi vähentää verotuksessa, mikäli verotettavaa pääomatuloa on. Jos pääomatuloa ei ole tai sitä on vähemmän kuin vähennettävä määrä, vähennysoikeuden voi hyödyntää seuraavan viiden vuoden kuluessa. Arvo-osuustilillä kotimaisten ja ulkomaisten osakkeiden lähdevero on joko 25,5% tai 28,9%, mikäli pääomatulot ovat yli 30 000 euroa. (Laitinen 2020.)

Kokonaisuutena arvioiden arvo-osuustilin käyttö mahdollistaa laajan sijoitusinstrumenttien käytön ja sitä kautta suuren hajautuksen ja riskin pienentämisen. Arvo-osuustilien käyttö mahdollistaa myös suurien pääomien sijoittamisen. Tilejä voidaan avata esimerkiksi usealle eri palveluntarjoajalle eri käyttötarkoituksia varten. Hankintameno-olettaman käytön mahdollisuus suosii sijoittajaa, joka pitää omistuksensa pitkään. Kääntöpuolena arvo-osuustilillä on sen verotuskäytäntö, jossa luovutusvoitot ja osingot verotetaan vuosittain.

3.3.3 Yhteenveto

Osakesäästötilin käyttöönoton myötä piensijoittajalle on tarjolla sijoitustuote, joka mahdollistaa välillisen sijoittamisen hyötyjä suorassa osakesijoittamisessa. Aiemmin tämä mahdollisuus on ollut tarjolla arvo-osuustilin kautta rahastoja omistettaessa sekä vakuutuskuorissa. Käytettävien sijoitustuotteiden valikoima on suppein osakesäästötilillä ja laajin arvo-osuustilillä. Piensijoittajan näkökulmasta paras yhdistelmä lienee sekä osakesäästötilin että arvo-osuustilin käyttö. Osakeomistuksissa paras hyöty saavutettaneen osakesäästötilillä verotuksellisista eduista johtuen, vaikkakin osinkojen verotus on arvo-osuustiliä ankarampi. Toisaalta, verotuksellisesti arvo-osuustili voi olla edullisempi tilanteissa, joissa osake on omistettu yli 10 vuotta ja sen arvo on noussut voimakkaasti, jolloin hankintameno-olettaman käyttö voi vähentää maksettavaa veroa. Hajautuksellisesti arvioiden arvo-osuustilin kautta sijoittaja voi hajauttaa sijoituksiaan useampiin eri sijoitustuotteisiin, ja näin vähentää sijoitussalkun kokonaisriskiä, jota osakesäästötilillä olevat osakkeet ovat kohottaneet. Kulujen osalta arvo-osuustili ja osakesäästötili ovat hyvin lähellä toisiaan, joskin arvo-osuustilillä mahdollisesti säilytettävien rahastojen kulut syövät niiden tuottoa.

Vakuutuskuorien hyödyntäminen voi tulla ajankohtaiseksi, mikäli sijoitettavan pääoman määrä kasvaa riittävän suureksi, jotta kuorista voisi olla hyötyä. Suuremmilla pääomilla välillisen sijoittamisen verohyödyt korostuvat. Lisäksi kuorien avulla on mahdollista optimoida verotusta muun muassa perinnönjakoa ajatellen. Vakuutuskuoret mahdollistavat myös omistusten piilottamisen, sillä sijoituskohteet omistaa vakuutusyhtiö. Vakuutuskuorien negatiivisia puolia ovat niiden kustannukset ja veronkiristyksistä johtuen pienentynyt hyöty aiempaan verrattuna.

3.4 Osakesäästötilin kansainvälinen vertailu

Ennen Suomen osakesäästötilin avaamista osakesäästötiliä vastaavia tilimuotoja oli avattu useassa Pohjoismaassa sekä Virossa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Luvussa käydään läpi osakesäästötilin kansainväliset

vastineet sekä vertaillaan osakesäästötilin ominaisuuksia muiden valtioiden tilimuotoihin.

3.4.1 Ruotsin investeringssparkonto

Pohjoismaista ensimmäisenä Ruotsissa otettiin käyttöön jo 1. tammikuuta 2012 uutena sijoitus- ja säästämismuotona sijoitussäästötili (*investeringssparkonto*), ISK-tili. Tilin haltijana voi olla luonnollinen henkilö tai kuolinpesä eikä tilien lukumäärää ole rajattu. ISK-tili mahdollistaa sijoittajalle Ruotsissa huomattavan laajan erilaisten sijoitustuotteiden käytön osakesäästötiliin verrattuna, sillä tilille voi hankkia pörssilistattuja osakkeita, rahastoja, joukkovelkakirjalainoja sekä esimerkiksi johdannaisia. Tilillä voidaan säilyttää myös käteistä. Tilillä säilytettäviin varoihin liittyy kuitenkin muutamia tarkemmin säädeltyjä edellytyksiä, jotka on lueteltu laissa ISK-tilistä. Edellytyksiä ovat muun muassa, että sijoitustuotteet ovat kaupankäynnin kohteina säännellyillä markkinoilla tai vastaavilla markkinoilla Euroopan talousalueen ulkopuolella tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä. Tilille ostettavien sijoitustuotteiden määrissä voi olla eroja palveluntarjoajakohtaisesti, sillä palveluntarjoajan ei ole pakko tarjota kaikkia tilillä sallittuja sijoitustuotteita. (Lag om investeringssparkonto 2011; Hallituksen esitys HE275/2018 vp, 16; HE 279/2018, 13.)

Sijoitustuotteista kertyvät tuotot, esimerkiksi osingot, ohjataan suoraan tilille. ISK-tilille talletetut arvopaperit ja käteinen ovat Ruotsissa sijoitussuojan ja talletussuojan piirissä 950 000 kruunuun saakka. Tilille sijoitettavalle pääomalle ei ole asetettu maksimimäärää. ISK-tiliä voidaan käyttää vakuutena ja tiliin voidaan liittää luotollinen tili, mikä mahdollistaa myös velkavivun käytön. (HE 279/2018, 13, 53.)

Tilille voidaan siirtää jo ennestään omistettuja arvopapereita, mutta siirto katsotaan verotuksessa luovutukseksi, jolloin tilinhaltijalle saattaa syntyä verotettavaa luovutusvoittoa. Tilillä säilytettäviä omaisuuseriä ei voi kuitenkaan siirtää tililtä pois, vaan ne täytyy realisoida tilin sisällä, jonka jälkeen varat voidaan nostaa tililtä. (HE 275/ 2018, 16.)

ISK-tilin verotus perustuu vuosittaiseen kaavamaiseen varallisuusveroon, jonka perusteena käytetään tilin arvoa. Verotus tehdään laskennalliseen tuottoon perustuen ja se verotetaan pääomatulojen 30% verokannan mukaisesti. Varallisuusvero lasketaan laskemalla ensin yhteen ISK-tilin arvo jokaisen kvartaalin aluksi. Summaan lisätään vuoden aikana tilille tehtyjen talletusten kokonaismäärä ja saatu summa jaetaan neljällä. Saatu osamäärä eli niin sanottu veropohja kerrotaan vuosittain vahvistettavalla valtionlainan korolla, johon on lisätty yksi prosenttiyksikkö. Vuonna 2020 tämä korko on 1,25 prosenttia, joka on samalla koron minimimäärä. Edellä mainitulla 30% verokannalla tilistä maksetaan veroa vuonna 2020 0,375 prosenttia veropohjasta. Vero täytyy maksaa, vaikka tili olisi ollut vuoden aikana tappiollinen. Tililtä varoja nostettaessa tai tili lopetettaessa ei tapahdu erillistä verotusta. (HE 275/2018, 16–17; Skatteverket.)

Ruotsissa ISK-tilit ovat erittäin suosittuja, sillä vuonna 2018 tilejä on avattu yli 2,8 miljoonaa kappaletta ja tilinhaltijoita on yli 2,1 miljoonaa. Suurin syy tilin suureen suosioon on mitä ilmeisimmin selkeästi kevyempi verotus muihin sijoitusmuotoihin nähden, sillä ISK-tilin omistajat maksavat sijoitustensa tuotoista keskimäärin 73 prosenttia vähemmän veroja kuin muut osake- ja rahastosijoittajat. Kevennetty verotus on näkynyt suurina veromenetyksinä, sillä vuosien 2012-2017 veromenetysten suuruudeksi on arvioitu noin 4 miljardia euroa. Vuosittaiset veromenetykset kasvavat jatkuvasti, kun uusia tilejä avataan ja pääomia siirretään tileille. (HE 279/2018, 13; Finér.)

3.4.2 Norjan aksjesparekonto

Norja otti käyttöön oman osakesäästötilinsä (*aksjesparekonto*) 1. syyskuuta 2017. ASK-tilin tavoitteena on ollut kotitalouksien sijoittamisen joustavoittaminen ja verosääntelyn yksinkertaistaminen. Tilin voi avata luonnollinen henkilö, eikä yksittäisen henkilön tilien lukumäärää ole rajoitettu. Tilin avaajan tulee olla lähtökohtaisesti vähintään 18-vuotias, mutta jotkin palveluntarjoajat pyrkivät mahdollistamaan tilin avaamisen myös tätä nuoremmille. Tilille sijoitettavalle pääomalle ei ole laissa määritetty ylä- tai alarajaa, mutta palveluntarjoaja voi

määritellä sen tuotekohtaisesti. ASK-tili itsessään on ilmainen, mutta palveluntarjoajat voivat periä palvelumaksuja hinnastonsa mukaisesti. ASK-tili on ollut suosittu myös Norjassa, jossa tilejä oli avattu vuoden 2018 lokakuun loppuun mennessä jo lähes 400 000 kappaletta. (HE 279/2018, 14–15; VFF 2018.)

ASK-tilin kautta voidaan sijoittaa pörssiosakkeisiin sekä osakerahastoihin, joiden sijoituksista vähintään 80% on pörssiosakkeissa. Molemmissa tapauksissa pörssiosakkeiden tulee olla listattuja Euroopassa tai Euroopan talousalueella. (HE 279/2018, 14.)

ASK-tilin verotus Norjassa on samankaltainen kuin Suomen osakesäästötilissä eli se perustuu lykättyyn luovutusvoittoverotukseen. Ero osakesäästötilin verotukseen on siinä, että tililtä varoja nostettaessa ensin nostetuksi katsotaan sijoitettu pääoma, ja vasta sen yli menevältä osalta maksetaan veroa. Osakkeista saatavat osingot tai rahastojen maksamat tuotto-osuudet ovat tilin sisällä vuodesta 2019 eteenpäin verottomia, mutta ne lasketaan tilin tuotoksi ja verotetaan varoja tililtä nostettaessa. Luovutusvoitosta maksettava vero on Norjassa vuonna 2020 31,68 prosenttia. Norjassa on ollut voimassa myös siirtymäsäännös, jonka perusteella omistamiaan pörssiosakkeita tai rahasto-osuuksia on voinut siirtää ASK-tilille ilman veroseuraamuksia. (HE 275/2018, 17; Skatteetaten.)

3.4.3 Tanskan aktiesparekonto

Tanskassa osakesäästötili (*aktiesparekonto*) otettiin käyttöön tasan vuosi ennen Suomea, 1. tammikuuta 2019 alkaen. Tilin tarkoitus on hyvin samankaltainen kuin muissakin Pohjoismaissa eli sijoituskulttuurin vahvistaminen ja kotitalouksien kannustaminen sijoittamiseen. Tilin voi Tanskassa avata luonnollinen henkilö ja tilien lukumäärä on rajoitettu yhteen per henkilö. Tilin kautta tapahtuvaa kaupankäyntiä ei ole rajoitettu. (HE 279/2018, 15; Danske Bank.)

Tilille sijoitettavan pääoman maksimimäärää on tarkoitus nostaa Tanskassa asteittain. Vuonna 2020 tilille voi sijoittaa enintään 51 100 Tanskan kruunua.

Tanskan hallitus päättää vuosittain, minkä verran maksimitalletuksen määrää nostetaan vai nostetaanko ollenkaan. Tilille sijoitetuilla varoilla voidaan hankkia listattuja tanskalaisia ja ulkomaisia osakkeita sekä tanskalaisia osakerahastoja. Vuodesta 2020 alkaen tilille voi hankkia myös joitain ETF-rahastoja. Sijoittaja maksaa veroa ASK-tilin tuotosta, ja tuotoksi lasketaan sekä realisoitu että realisoimaton tuotto. Verotus tuotosta tehdään 17% verokannan mukaan, mikä on selvästi edullisempaa kuin tavallisessa osakesijoittamisessa käytössä oleva, tuoton suuruudesta riippuva 27-42% verokanta. Mahdolliset tappiot vähennetään tulevista tuotoista. ASK-tilin verohelpotusten arvioidaan aiheuttavan Tanskan valtiolle menetettyjä verotuloja noin 270 miljoonaa Tanskan kruunua vuoteen 2022 mennessä. (HE 279/2018, 15; Thorning 2019; Kullas & Oksanen 2020; Danske Bank.)

3.4.4 Yhdistyneen kuningaskunnan ISA-tilit

Yhdistyneessä kuningaskunnassa on ollut jo vuodesta 1999 lähtien mahdollisuus säästää useammalle erilaiselle säästötilille (*Investment savings account*). ISA-tilit jakautuvat neljään eri tyyppiin: Cash ISA, Stock and shares ISA, Innovative Finance ISA ja Lifetime ISA. Kaikille ISA-tilille on yhteistä, että vuosittainen enimmäissijoitus on 20 000 Iso-Britannian puntaa. Sijoittaja on oikeutettu jakamaan sijoitettavan pääoman eri tilien välillä haluamallaan tavalla, ottaen kuitenkin huomioon Lifetime ISA -tilin vuosittaisen sijoituksen 4000 punnan maksimimäärän. Cash ISA -tileillä voidaan säilyttää pankkitalletuksia, Stock and shares ISA -tilillä muun muassa osakkeita ja rahasto-osuuksia, Innovative Finance ISA -tilillä taas esimerkiksi joukkorahoitusinstrumentteja. Lifetime ISA tuli käyttöön vuonna 2017, ja se on tarkoitettu alle 40-vuotiaille ensiasuntoon tai eläkkeeseen säästämistä varten. Lifetime ISA -tilillä voi säilyttää pörssiosakkeita ja käteistä. (HE 275/2018, 15–16.)

ISA-tilien sisällä kertyvät tuotot esimerkiksi osingoista tai luovutusvoitoista ovat verovapaita. Tappioita ei ole mahdollista vähentää voitoista. Tililtä nostettavaa varallisuutta ei myöskään veroteta ollenkaan, joten tili on siis kokonaan verovapaa. Verovapaus on varmasti ollut merkittävä tekijä tilien suosiossa. Tileillä oli huhtikuussa 2016 yli 22 miljoonaa käyttäjää, ja tileillä olevan

varallisuuden arvo vuonna 2017 oli yli 600 miljardia puntaa. (HE 275/2018, 16; ISA statistics 2019; Gov.uk.)

3.4.5 Viron sijoitussäästötili

Virossa sijoitussäästötilin on voinut ottaa käyttöönsä vuodesta 2011 lähtien. Tilin voi avata luonnollinen henkilö, eikä yksittäisen henkilön tilien lukumäärää ole rajoitettu. Sijoituksien ala- tai ylärajaa ei ole asetettu, vaan ne määräytyvät palveluntarjoajien ehtojen mukaisesti. Tilin kautta voidaan sijoittaa osakkeisiin, sijoitusrahastoihin, joukkovelkakirjalainoihin ja joihinkin henkivakuutus sopimuksiin. Vuodesta 2015 myös lahjana tai perintönä saatujen osakkeiden siirtäminen tilille tuli mahdolliseksi. Mikäli edellä mainituilla kohteilla käydään kauppaa, kaupankäynnin on tapahduttava Euroopan talousalueella tai OECD:n eli taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön jäsenvaltiossa. Tilin verotus on lykätty luovutusvoittoverotus, ja tilin omistaja on verovellinen niiltä osin, kun tililtä tehtävät nostot ylittävät sinne sijoitetun pääoman. (HE 279/2018, 16.)

3.4.6 Yhteenveto

Taulukkoon 1 on koostettu osakesäästötiliä vastaavien Pohjoismaisten sekä Viron ja Yhdistyneen kuningaskunnan tilimuotojen tärkeimmät ominaisuudet. Suomen osakesäästötili on kohtalaisen rajoitettu verrattuna muihin vastaaviin tilityyppeihin. Suurin ero Suomen osakesäästötilillä verrattuna muihin valtioihin on sijoituskohteiden suppeus. Verotuskäytännöt Ruotsia ja Yhdistynyttä kuningaskuntaa lukuun ottamatta ovat samansuuntaiset, joskin Norjassa ja Virossa sijoitetun pääoman nostaminen tililtä on verovapaata ja veroa maksetaan vasta nostettaessa tilin tuottoja. Lähimpänä Suomen osakesäästötiliä on Tanskan osakesäästötili, jossa tilien lukumäärä on rajoitettu yhteen ja sijoitukselle on asetettu selkeästi yläraja. Tanskassa osakesäästötilillä on kuitenkin sallittu useampia rahoitusvälineitä kuin Suomessa, mutta vastaavasti tuottoa verotetaan vuosittain.

Selkeästi avokätisin tilimalli on käytössä Ruotsissa, jossa tiliä tai sallittuja rahoitusvälineitä ei ole juurikaan rajattu, minkä lisäksi tilin vuosittainen verotus on erittäin alhainen. Yhdistyneessä kuningaskunnassa tiliä ei veroteta lainkaan, mutta tilien lukumäärästä sekä tilille vuosittain talletettavalle pääomalle on asetettu rajoituksia. Norjan ja Viron tilimallit asettuvat Suomen ja Tanskan sekä Ruotsin ja Yhdistyneiden kuningaskuntien välimaastoon, sillä tilien ehdoissa ei ole suurempia rajoituksia, sallittuja rahoitusvälineitä on erityisesti Virossa paljon, ja tilejä verotetaan selvästi ankarammin kuin Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Vaikka Suomen tilimalli saattaa äkkiseltään ajatellen tuntua rajoitetulta, on hyvä muistaa, että käytössä oleva tilimalli on ensimmäinen laatuaan, ja tilin ehtoja voidaan tulevaisuudessa muuttaa. Lisäksi, mikäli tili olisi Suomessa huomattavan verotettu, se ei edistäisi hallituksen esityksessä (275/2018) mainittua tavoitetta eri sijoitusmuotojen verokohtelun yhdenmukaisuudesta. On myös syytä muistaa, että tilin suuremmat verohelpotukset todennäköisesti kompensoitaisiin muun verotuksen kiristyksillä verotulojen supistumisen välttämiseksi. (HE 275/2018, 25.)

TAULUKKO 1. Osakesäästötilin kansainvälinen vertailu (mukaillen HE 279/2018, 52–53).

	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Viro	Yhdistyneet kuningaskunnat
Tilin lukumäärä/hlö	1	Ei rajattu	Ei rajattu	1	Ei rajattu	Yksi jokaista tilimuotoa/hlö/vuosi
Tilin ikäraja	Ei ikärajaa	Ei ikärajaa	18 vuotta, mutta palveluntarjoaja voi sallia avaamisen alaikäiselle.	Ei tiedossa	Ei ikärajaa, palveluntarjoaja voi asettaa rajoitteita	18 vuotta, alaikäisille oma junior-ISA -tili. Lifetime ISA:ssa yläikäraja 40 vuotta.
Sijoituksen yläraja	50 000 €	Ei ole	Ei ole	Vuosikohtainen, 51 100 Tanskan kruunua vuonna 2020. Hallitus päättää summasta vuosittain.	Ei ole	20 000 punttaa eri tilien välillä, joista enintään 4 000 punttaa Lifetime-ISA -tilille.
Verotusmalli	Lykätty luovutusvoitto-verotus	Laskennallinen verotus vuosittain	Lykätty luovutusvoittoverotus	Tilin tuottoon perustuva vuosittainen vero	Lykätty verotus	Ei veroa
Tilillä sallitut rahoitusvälineet	Kotimaiset ja ulkomaiset pörssiosakkeet sekä monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena olevat osakkeet	Käteinen, pörssilistatut osakkeet, rahasto-osuudet, joukkolainat, warrantit, johdannaiset	Pörssilistatut osakkeet ja sijoitusrahastot, joiden sijoituksista vähintään 80% pörssiosakkeita	Pörssiosakkeet, osakeperusteiset sijoitusrahasto-osuudet, jotkin ETF:t vuodesta 2020	Osakkeet, joukkovelkakirjalainat, sijoitusrahastot, indeksiin sidotut tai strukturoidut joukkovelkakirjalainat, jotkin henkivakuutus-sopimukset	Käteinen, osakkeet, rahasto-osuudet, joukkovelkakirjalainat, vertaislainat, joukkorahoitusinstrumentit

4 KYSELYTUTKIMUS JA SEN TULOKSET

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä valittiin, koska kyselyn kohderyhmä on laaja sekä maantieteellisesti hajaantunut. Tutkimuksella selvitettävät asiat olivat lisäksi sellaisia, että vastauksia tarvittiin paljon ja erilaisilta henkilöiltä, jotta johtopäätöksiä voitiin tehdä.

Tutkimus toteutettiin sähköisenä kyselytutkimuksena, jonka linkki julkaistiin Facebookin Sijoituskerho-ryhmässä. Lomake luotiin käyttäen Tampereen Ammattikorkeakoulun lomake-editoria. Heikkilä (2014) kertoo, että internet-lomakkeella toteutetun kyselyn onnistuminen riippuu usein teknisestä toteutuksesta. Lomakkeen luontiin käytettiin sen vuoksi reilusti aikaa, ja kysymyksistä pyrittiin muotoilemaan mahdollisimman selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. Lomakkeella vastauksia kerättiin strukturoiduilla ja sekamuotoisilla kysymyksillä. Strukturoiduissa kysymyksissä vastausvaihtoehdot on annettu ja vastaaja valitsee niistä sopivimman. Sekamuotoisissa kysymyksissä osa vastausvaihtoehdoista on annettu etukäteen ja viimeisenä on avoin vastausvaihtoehto. Sekamuotoista kysymystä käytettiin, koska kaikkia vastausvaihtoehtoja oli lähes mahdotonta keksiä lomaketta luotaessa. (Heikkilä 2014, 17; 49–50.)

Kyselylomakkeessa oli kaiken kaikkiaan yhdeksäntoista kysymystä, ja ne oli jaettu neljään osioon. Kysymykset oli jaettu perustietoihin, sijoitustaustaa koskeviin kysymyksiin, osakesäästötiliä koskeviin kysymyksiin sekä kysymyksiin, jotka oli suunnattu henkilöille, jotka eivät olleet osakesäästötiliä avanneet. Jokainen vastaaja vastasi viiteentoista kysymykseen, sillä kyselylomakkeeseen oli asetettu riippuvuus siten, että osakesäästötilin avaamiseen myöntävästi vastanneet eivät vastanneet kysymyksiin, jotka oli tarkoitettu henkilöille, jotka eivät ole osakesäästötiliä avanneet. Vastaavasti samaan kysymykseen kieltävästi vastanneet eivät vastanneet osakesäästötiliä koskeviin kysymyksiin.

Kyselytutkimukseen ei haluttu sisällyttää arvontaa tai muuta vastaamiseen motivoivaa tekijää, sillä arvonta olisi vaatinut yhteystietojen jättämistä, ja sen

katsottiin vaarantavan vastaajien anonymiteetin. Varallisuuteen liittyviä asioita pidetään suomalaisessa yhteiskunnassa usein arkaluonteisina, joten tutkimuksen vastaajien anonymiteettiin kiinnitettiin erityishuomiota.

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat käytännössä kaikki sijoituksia tehneet suomalaiset luonnolliset henkilöt, mutta käytännön syistä kysely toteutettiin Facebookin Sijoituskerho-ryhmässä. Sijoituskerho on aktiivinen, yli 62 000 jäsenen ryhmä, jossa keskustellaan avoimesti käytännössä kaikesta sijoittamiseen liittyvästä.

Tutkimus toteutettiin viikon aikana 24.04-01.05.2020. Linkki tutkimuslomakkeeseen jaettiin aamupäivällä 24 huhtikuuta, ja Facebook-päivitystä kommentoitiin kaksi kertaa viikon aikana, jotta se näkyisi potentiaaliselle vastaajakunnalle eikä hukkuisi muiden päivitysten sekaan. Kyselyyn vastasi viikon aikana kaikkiaan 181 henkilöä.

4.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusta voidaan pitää onnistuneena, mikäli sen avulla saadaan luotettavia vastauksia tutkimusongelmiin. Kvantitatiivisen tutkimuksen tärkeimmät perusvaatimukset ovat tutkimuksen validiteetti eli pätevyys ja reliabiliteetti eli luotettavuus. Muita perusvaatimuksia ovat muun muassa tutkimuksen objektiivisuus eli puolueettomuus, avoimuus ja hyödyllisyys. Lisäksi erityisen tärkeää on huolehtia tutkimuksen tietoturvallisuudesta. (Heikkilä 2014, 27–30.)

Tutkimuksen validiteettia arvioidaan sen perusteella, miten hyvin käytetty tutkimusmenetelmä ja käytetyt kysymykset mittasivat niitä asioita, joita tutkimuksella oli tarkoitus selvittää. Mikäli tutkimukselle ei aseteta etukäteen selkeitä tavoitteita, on vaarana tutkia vääriä asioita. Validiteettia on vaikea tutkia jälkikäteen, joten validius tulee varmistaa jo tutkimuslomaketta muodostettaessa. Tutkimus on validi, kun kysymykset ovat tarkkaan mietittyjä, mittaavat oikeita asioita yksiselitteisesti ja kattavat koko tutkimusongelman. (Heikkilä 2014, 27; Viikka 2015.) Laadukkaan ja helposti ymmärrettävän kysymyskokonaisuuden

ansioista tutkimus mittasi juuri niitä asioita kuin pitikin. Oikeiden asioiden onnistunut mittaaminen auttoi saamaan tutkimusongelmiin päteviä vastauksia.

Tutkimuksen luotettavuus eli reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten tarkkuutta, toisin sanoen mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Sattumanvaraisten tulosten todennäköisyys kasvaa, mikäli otos on pieni. Tutkimus on reliaabeli, kun se voidaan toistaa uudelleen samanlaisin tuloksin. On syytä muistaa, että tutkimuksen tuloksia ei pidä yleistää niiden pätevyysalueen ulkopuolelle. Jotta tulokset olisivat luotettavia, on varmistuttava, että otos edustaa tutkittavaa perusjoukkoa kokonaisuudessaan. (Heikkilä 2014, 28.) Tutkimuslinkin nähneiden ja sitä kautta potentiaalisten vastaajien määrää ei voida todentaa, mutta kyselyyn vastasi 181 henkilöä. Otoksen koosta johtuen tutkimuksen vastauksista ei voida tehdä kuin suuntaa antavia johtopäätöksiä.

4.2 Tutkimustulokset

Tutkimukseen vastasi kaikkiaan 181 henkilöä. Vastaajista 126 (69,6%) oli miehiä, 52 (28,7%) naisia ja yksi (0,6%) muun sukupuolinen. Kaksi vastaajaa (1,1%) ei halunneet ottaa kantaa kysyttäessä sukupuolta. Kysely jaettiin Facebookin sijoituskerhoon, jossa on noin 62 000 jäsentä. Vastausprosentiksi saadaan tällöin noin 0,3%. Todellisuudessa vastausprosenttia tämän kaltaisessa kyselyssä ei ole mahdollista aukottomasti selvittää, sillä varmastikaan kaikki ryhmän jäsenet eivät päivitystä nähneet, eikä dataa päivityksen näkyvyydestä ole saatavilla.

Kyselyyn vastanneiden henkilöiden ikä vaihteli 17 ja 66 ikävuoden välillä. Vastaajista lähes puolet, 44,2 prosenttia oli 25-34 -vuotiaita. Toiseksi eniten vastaajia oli ikäryhmässä 35-44 vuotta (21,0%). Suurin osa kyselyyn vastanneista oli siis iältään 25-44 -vuotiaita. Alle 25-vuotiaita vastaajia oli 35 (19,3%), 45-54 -vuotiaita 16 (8,8%) ja yli 55-vuotiaita 12 (6,6%).

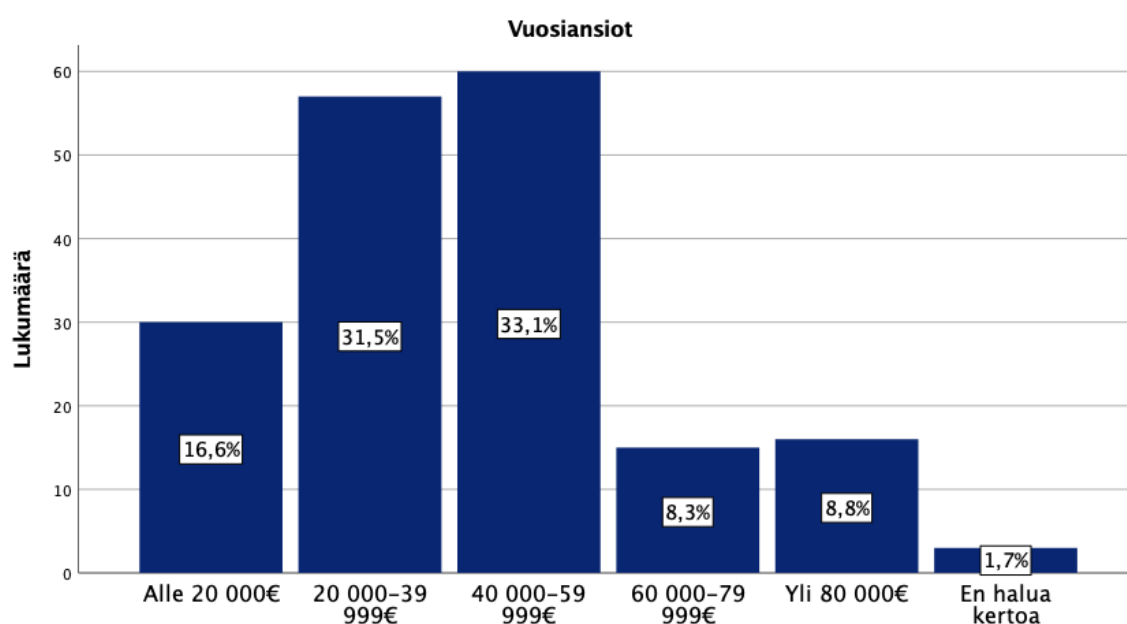
Peräti 118 (65,2%) vastaajaa kertoo suorittaneensa korkeakoulututkinnon, kuten taulukosta 2 voidaan huomata. Ammattitutkinnon suorittaneita oli 29 (16%) ja ylioppilastutkinnon suorittaneita 28 (15,5%) Loput vastaajat (3,3%) olivat suorittaneet joko kaksoistutkinnon tai peruskoulun.

TAULUKKO 2. Vastaajien koulutus. (n=181)

**Koulutuksesi? Valitse korkein suorittamasi
tutkinto. N=181**

	Lukumäärä	%-osuus vastaajista
Peruskoulu	2	1,1%
Ammattitutkinto	29	16,0%
Ylioppilastutkinto	28	15,5%
Kaksoistutkinto	4	2,2%
Alempi korkeakoulututkinto	81	44,8%
Ylempi korkeakoulututkinto	37	20,4%

Vastaajien vuosiansioita kysyttäessä lomakkeella oli valmiit vastausvaihtoehdot. Jokaiseen vastausvaihtoehtoon tuli vastauksia, mutta suurin määrä niitä oli vaihtoehdossa 40 000-59 999 euroa, 60 (33,1%). Kuviosta kaksi voidaan nähdä, että vastaajista hieman yli 80 prosenttia ansaitsee alle 60 000 euroa vuodessa. Vertailun vuoksi, Tilastokeskuksen vuodelta 2018 olevan tutkimuksen mukaan suomalaisista palkansaajista 91,6 prosenttia ansaitsi alle 60 000 euroa vuodessa. 15 vastaajaa (8,3%) ansaitsi 60 000-79 999 euroa ja 16 (8,8%) yli 80 000 euroa vuodessa. 3 vastaajaa (1,7%) ei halunnut paljastaa vuosiansioidensa suuruusluokkaa. (Tilastokeskus 2020.)

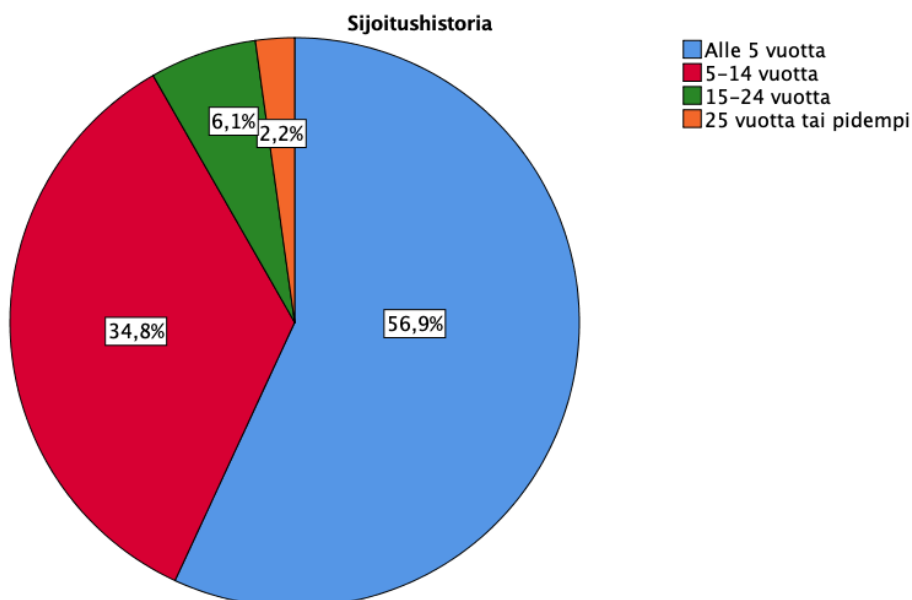

KUVIO 2. Vastaajien vuosiansiot. (n=181)

4.2.1 Sijoitustausta

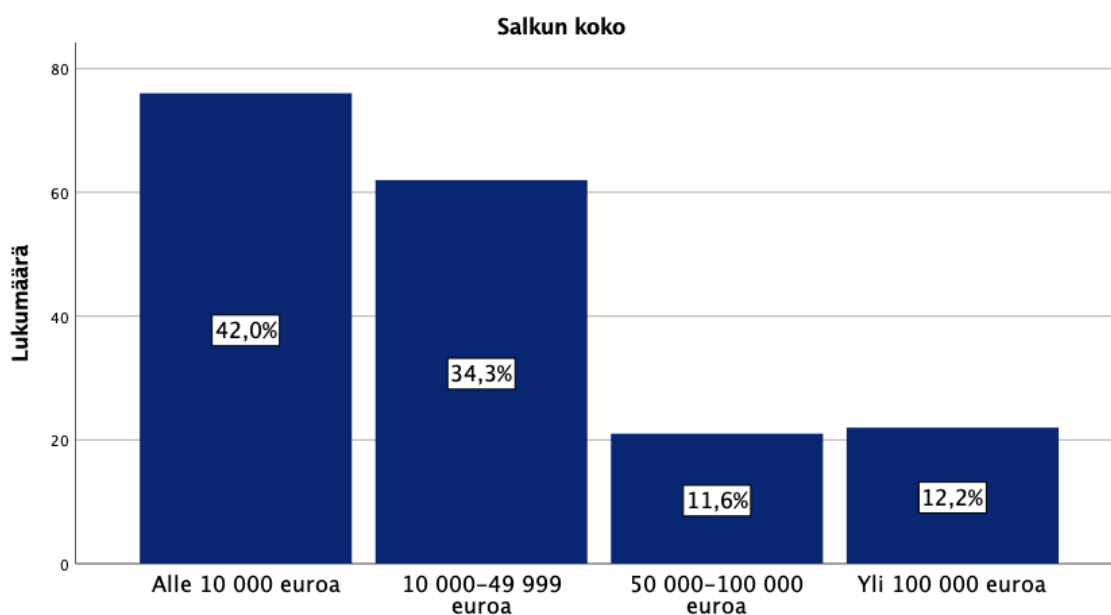
Kyselyyn vastaajilta kysyttiin sijoitustaustaa neljällä eri kysymyksellä. Kysymykset koskivat vastaajien sijoitushistoriaa, sijoitushorisonttia, sijoitussalkun kokoa sekä sijoittamisen tavoitetta.

Vastaukset kysymykseen sijoitushistoriasta jakoutuivat varsin epätasaisesti vastausvaihtojen kesken, kuten alla olevasta kuviosta (kuvio 3) huomataan. Vastaajista peräti 56,9% omasi alle viiden vuoden sijoitushistorian. 5-14 vuotta oli sijoittanut 34,8% vastaajista. Alle 15 vuotta sijoittaneita vastaajia oli siis 91,7% kaikista vastaajista. 15-24 vuoden sijoitushistoria oli 11:sta (6,1%:lla) vastaajista. Neljä (2,2%) vastaajaa oli toiminut sijoitusmarkkinoilla vähintään 25 vuotta.

KUVIO 3. Sijoitushistoria. (n=181)

Vastaajien sijoitussalkkujen koko painottui asteikon alkupäähän. 76 (42%) vastaajista kertoi sijoitussalkkunsu kooksi alle 10 000 euroa. Vastaajista 62 (34,3%) omisti sijoitussalkun, jonka arvo on yli 10 000, mutta alle 50 000 euroa. 21:lla vastaajalla salkun koko asettui välille 50 000-100 000 euroa, ja 22:lla vastaajalla salkun koko ylitti 100 000 euroa.

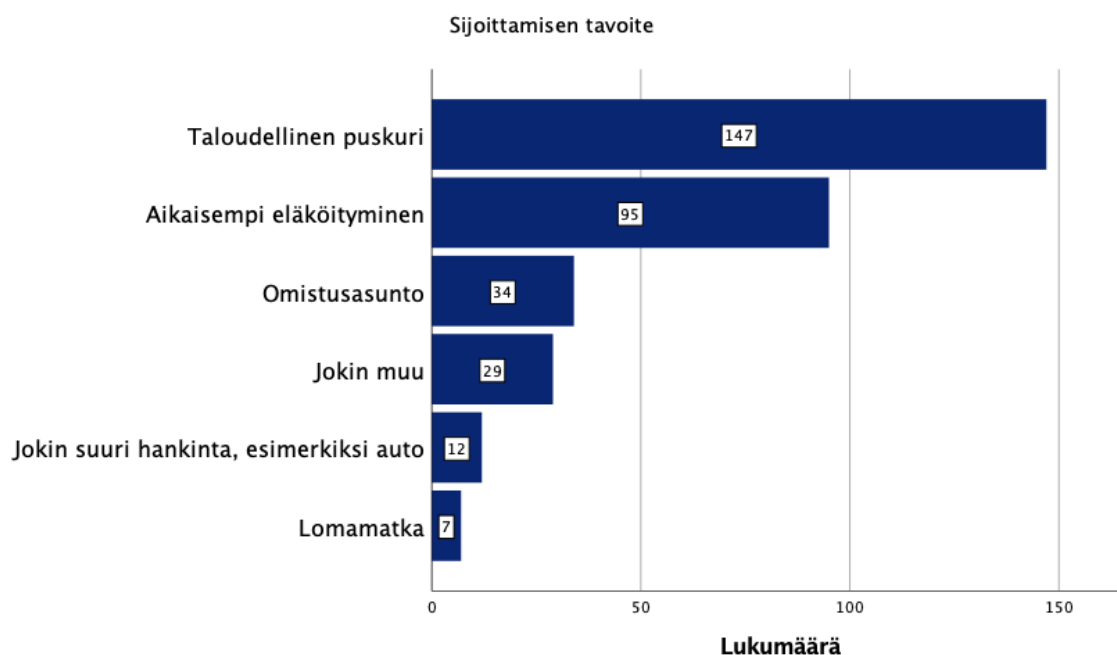
KUVIO 4. Salkun koko. (n=181)

Sijoitussalkun koon ja sijoitushistorian välistä riippuvuutta tarkasteltiin ristiintaulukoinnilla. Ristiintaulukoinnista voidaan huomata, että sijoitushistorialla ja salkun koolla on vahva positiivinen korrelaatio, eli pidemmän sijoitushistorian omaavilla salkun koko oli suurempi. Vastaajista, joiden sijoitushistoria on 15 vuotta tai pidempi, peräti 46,7% salkun koko on yli 100 000 euroa. 5-14 vuotta sijoittaneilla vastaava lukema on 22,2% ja alle 5 vuotta sijoittaneilla ainoastaan 1%. Ristiintaulukoinnin yhteydessä suoritettiin Pearsonin Chi-Square -testi, jonka p-arvoksi saatiin 0,000, eli riippuvuus sijoitushistorian ja sijoitussalkun koon välillä on tilastollisesti merkittävä. Tulos ei ollut yllättävä, sillä pidempään sijoittaneet ovat ehtineet kerryttää salkun arvoa enemmän. Tutkimus ei ota kantaa siihen, ovatko salkun arvoa kasvattaneet lisäsijoitukset, sijoitusten arvonnousu vai osingot. Voitaneen kuitenkin olettaa, että arvonnousua ovat tuottaneet kaikki edellä mainitut.

TAULUKKO 4. Sijoituskokemuksen vaikutus sijoitussalkun arvoon.

		Sijoitushistoria. n=181		
		Alle 5 vuotta	5–14 vuotta	15 vuotta tai pidempi
Salkun koko	Alle 10 000 euroa	58,3%	23,8%	6,7%
	10 000–50 000 euroa	35,0%	36,5%	20,0%
	50 000–100 000 euroa	5,8%	17,5%	26,7%
	Yli 100 000 euroa	1,0%	22,2%	46,7%
Yhteensä		100,0%	100,0%	100,0%

Vastaajilta kysyttiin myös heidän sijoittamisensa tavoitetta. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi tavoite sijoittamiselle. Yli 80 prosenttia (147 kpl) vastaajista kertoi sijoittavansa kerryttääkseen taloudellista puskuria. Hieman yli puolet vastaajista, 52,5%, sijoittaa voidakseen eläköityä virallista eläkeikää aiemmin. Vajaa 20% vastaajista sijoittaa omistusasunnon hankintaa varten. Vaihtoehto ”jokin muu” oli myös suosittu, sillä sen vastasi 29 (16%) vastaajaa. Kysymyksessä oli myös avoin tekstikenttä, johon sai kirjoittaa sijoittamisensa tavoitteen. Avoimista vastauksista kävi ilmi, että sijoittamisella tavoitellaan yleistä vaurastumista, parempaa elintasoja sekä taloudellista turvaa eläkeikään. Muutama vastaaja kertoi pääoman sijoittamisen olevan helpompi tapa säästää kuin perinteisen pankkitalletuksen. Yksittäiset vastaajat sijoittivat turvatakseen jälkeläistensä taloutta, sijoitusasuntoa varten ja motivoidakseen itseään työntekoon omistamalla työnantajansa osakkeita. Vähiten suosittuja olivat sijoittaminen suurta hankintaa tai lomamatkaa varten.

KUVIO 5. Vastaajien sijoittamisen tavoitteet. (n=181)

4.2.2 Osakesäästötilin avanneet

Kaikista kyselyyn vastanneista 106 (58,6%) oli avannut osakesäästötilin. Tilin avanneista opiskelijoita oli 22 (20,8%). Tässä luvussa käydään läpi

osakesäästötiliin liittyvät kyselyn kysymykset ja niiden tulokset, joten seuraavissa taulukoissa tai kuvioissa otos on aina 106 henkilöä, ellei toisin mainita. Osakesäästötilin avanneille esitettiin neljä kysymystä tiliin liittyen.

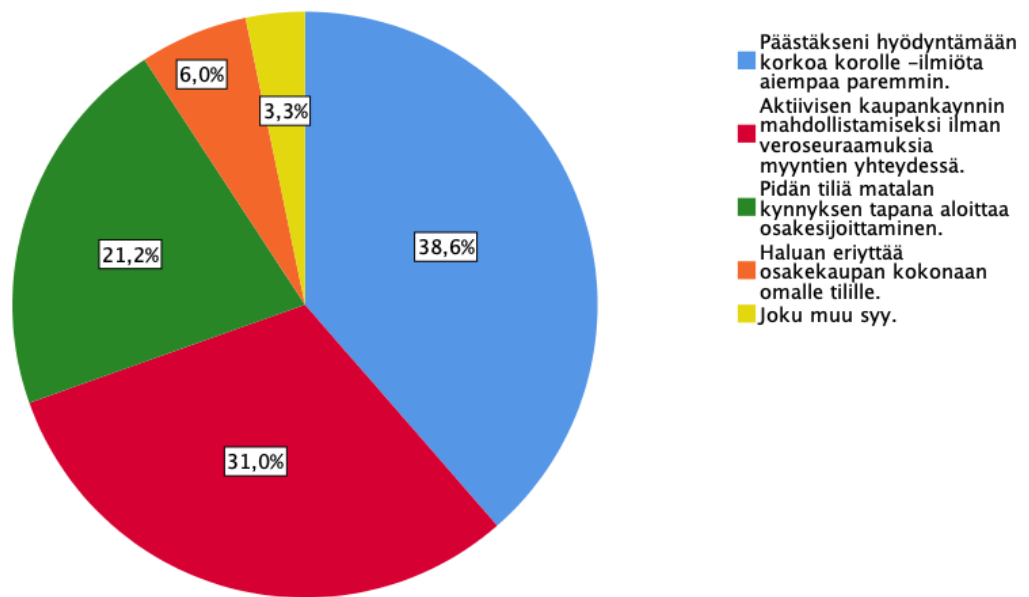
Ensimmäisenä vastaajilta tiedusteltiin heidän osakesalkkunsu koko. Noin kolmella neljäsosalla (74,5%) osakesäästötilin avanneista osakesalkun koko on alle 10 000 euroa. 10 000-49 999 euron osakesalkku oli hieman alle viidesosalla (18,9%) vastanneista. Seitsemän (6,6%) osakesäästötilin avannutta vastaajaa omasi yli 50 000 euron arvoisen osakesalkun.

TAULUKKO 5. Osakesäästötilin avanneiden osakesalkun koko. (n=106)

Osakesalkun koko		
	Lukumäärä	%-osuus vastaajista
Alle 10 000 euroa	79	74,5%
10 000-49 999 euroa	20	18,9%
Yli 50 000 euroa	7	6,6%
Yhteensä	106	100,0%

Seuraavaksi vastaajilta lähdettiin selvittämään syitä osakesäästötilin avaamiselle. Vastausvaihtoehtoja oli mahdollisuus valita useampia. Tärkein yksittäinen syy tilin avaamiselle on ollut korkoa korolle -ilmiön aiempaa parempi hyödyntäminen, jonka mainitsi 71 (67%) vastaajaa. Toiseksi suosituin syy oli aktiivisen kaupankäynnin mahdollistaminen ilman veroseuraamuksia. Vaihtoehtoon valitsi 53,8% tilin avanneista. 39 (36,8%) kysymykseen vastannutta piti tiliä matalan kynnyksen tapana aloittaa osakesijoittaminen. 11 (10,4%) vastaajaa on avannut tilin eriyttääkseen osakekaupan omalle tililleen. Jonkin muun syyn valitsi 6 (5,7%) vastaajaa. Heillä oli mahdollisuus kirjoittaa syynsä avoimeen vastauskenttään. Kaksi vastaajaa kertoi saaneensa alkusysäyksen tilin avaamiseen koronaviruksen aiheuttaman kurssilaskun myötä. Opiskelijan näkökulmasta avoimista vastauksista nousi esiin tärkeä huomio: ”Opiskelijalle hyvä vaihtoehto kerryttää pääomaa ilman vaikutusta opintotukeen.” Osakesäästötili vaikuttaa opintotukeen vain, mikäli tilille on kertynyt positiivista tuottoa eli voittoa ja vain silloin, kun tililtä nostetaan rahaa. Osakesäästötililtä nostetut varat huomioidaan tulona kyseisen vuoden verotuksessa. Opiskelija voi siis välttyä voittojen vaikutukselta opintotukeen lykkäämällä nostoja tililtä opiskelujen jälkeiseen aikaan. (Kela 2020.)

Syyt osakesäästötilin avaamiselle. %-osuus vastaajista. N=106

KUVIO 6. Osakesäästötilin avaamisen syyt. (n=106)

Osakesäästötilin avanneille sisällytettiin kyselyyn yksi ajankohtainen kysymys. Tilin avanneilta haluttiin selvittää, miten Kiinasta ympäri maailman levinneen koronaviruksen aiheuttama voimakas kurssivaihtelu on vaikuttanut vastaajien kaupankäyntiin osakesäästötilillä. Muun muassa Helsingin pörssin yleisindeksi OMX Helsinki laski kuukauden aikana 12.02-13.03.2020 peräti 35,5%. Huhtikuun 2020 loppuun mennessä indeksi oli noussut maaliskuun 13. päivän lukemista noin 20%, joten lyhyen ajan kurssivaihtelut ovat olleet siis erittäin voimakkaita. Tilin avanneista 65 (61,9%) on lisännyt osakeomistuksiaan tavallista enemmän kurssivaihtelun aikana. Hieman alle kolmasosa (30,5%) kertoo, ettei tilanne ole vaikuttanut kaupankäyntiin. Kuusi vastaajaa (5,7%) on vähentänyt osakeomistuksiaan kurssivaihtelun vuoksi. Vastaajista kaksi (1,9%) on myynyt osakkeensa ja lopettanut myös osakesäästötilin. Tilin lopettaneilta ei tiedusteltu syytä tilin lopettamiseen, mutta oletettavasti se liittyy pääomatulojen verotukseen. Yksi osakesäästötilin avannut ei vastannut tähän kysymykseen, joten otos kysymyksen osalta on 105. (Nasdaq.)

TAULUKKO 6. Koronaviruksen aiheuttaman kurssivaihtelun vaikutus kaupankäyntiin osakesäästötilillä. (n=105)

	Lukumäärä	%-osuus vastaajista
Olen lisännyt osakeomistuksiani tavallista enemmän	65	61,9%
Ei ole vaikuttanut kaupankäyntiini	32	30,5%
Olen keventänyt osakeomistuksiani	6	5,7%
Olen myynyt kaikki osakkeeni ja lopettanut tilin	2	1,9%
Yhteensä	105	100,0%

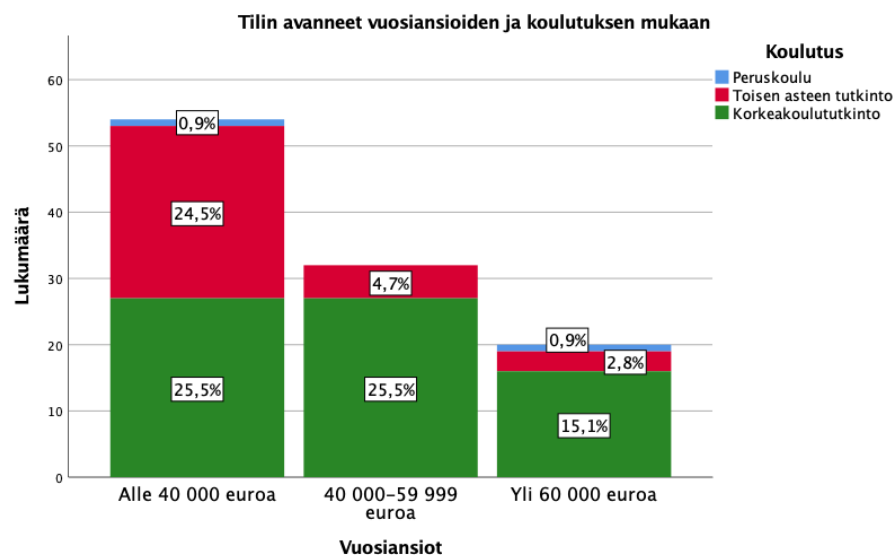
Osakesäästötilin avanneilta tiedusteltiin myös heidän muita sijoituksiaan osakesäästötilin lisäksi. Vain kuusi vastaajaa (5,7%) kertoi osakesäästötilin olevan heidän ainoa sijoituksensa. Noin kolme neljäsosaa (72,6%) tilin avanneista omisti rahasto-osuuksia ja yli puolet (55,7%) osakkeita myös arvo-osuustilillä tai vakuutuskuoren kautta. Pörssinoteeratut rahastot olivat myös varsin suosittuja, sillä niitä omisti 43 vastaajaa (40,6%). Kiinteistöjä tai asuntoja oli osakesäästötilin avanneista noin kolmasosalla (32,1%). Loput vastaukset jakautuivat tasaisesti listaamattomiin osakkeisiin, johdannaisinstrumentteihin, korkosijoituksiin ja jokin muu -vaihtoehtoon, jota kutakin vastattiin alle 10 kertaa. Jokin muu vaihtoehtoon vastanneista kaksi omisti metsää. Yksittäiset vastaajat omistivat lisäksi optioita, vertaislainoja, raaka-aineita ja kryptovaluuttoja. Yhdellä vastaajalla oli käytössään PS-tili.

Osakesäästötilin avanneita ryhmiteltiin useilla eri muuttujilla. Ensimmäisenä lähdettiin ristiintaulukoinnilla selvittämään, onko sukupuolella merkitystä tilin avaamisen kanssa. Kyselyyn vastanneista miehistä ja naisista hieman alle 60% on avannut tilin, kuten taulukosta 7 voidaan nähdä.

TAULUKKO 7. Sukupuolen vaikutus tilin avaamiseen. (n=178)

		Oletko avannut osakesäästötilin?	
		Kyllä	En
Sukupuoli?	Mies	74	52
		58,7%	41,3%
	Nainen	30	22
		57,7%	42,3%

Toisena selvitettiin, millainen yhteys vastaajan koulutuksella ja vuosiansioilla on tilin avaamisen kanssa. Vastaajat jaettiin koulutuksen ja ansiotulojen perusteella kolmeen eri ryhmään. Kuviosta 7 nähdään, että tilin avaajista korkeakoulututkinnon on suorittanut 70 vastaajaa (66,1%). Toisen asteen tutkinto oli korkein suoritettu tutkinto noin kolmasosalle vastaajista (32%). Kaksi (1,8%) oli suorittanut peruskoulun. Hieman yli puolet tilin avanneista (50,9%) ansaitsi vuodessa alle 40 000 euroa. 40 000-59 999 euroa vuodessa ansaitsi 32 vastaajaa (30,2%). Loput vastaajista (18,9%) ansaitsivat yli 60 000 euroa vuodessa. Kuviosta huomataan myös, että valtaosa yli 40 000 euroa vuodessa ansaitsevista on korkeakoulutettuja.

KUVIO 7. Osakesäästötilin avanneet vuosiansioiden ja koulutuksen mukaan. (n=106)

Osakesäästötilin osalta selvitettiin, onko sijoitushistorialla vaikutusta tilin avaamisen kanssa. Vastaajat jaettiin kolmeen ryhmään sijoitushistorian pituuden perusteella. Vastaukset on koottu taulukkoon 8. Taulukosta voidaan havaita, että

suosituin tili oli alle 5 vuotta sijoittaneiden keskuudessa, jossa 65% vastaajista on avannut tilin. Pidemmän sijoitushistorian omaavissa vastaajissa tilin avanneet ja tiliä avaamattomat jakautuvat hyvin tasaisesti.

TAULUKKO 8. Sijoitushistorian vaikutus osakesäästötilin avaamiseen. (n=181)

			Sijoitushistoria		
			Alle 5 vuotta	5–14 vuotta	15 vuotta tai pidempi
Oletko avannut osakesäästötilin?	Kyllä	Lukumäärä	67	31	8
		%-osuus	65,0%	49,2%	53,3%
	En	Lukumäärä	36	32	7
		%-osuus	35,0%	50,8%	46,7%
Yhteensä	Lukumäärä		103	63	15
	%osuus		100,0%	100,0%	100,0%

Kyselyyn vastanneiden osalta tarkasteltiin myös heidän ikäänsä suhteessa tilin avaamiseen. Eniten osakesäästötilin avanneita löytyy ikäryhmistä alle 25 vuotta ja 25–34 vuotta, joissa molemmissa tilin avanneita on noin 63% vastaajista (62,9% ja 63,7%). Lopuissa ikäryhmissä avanneiden ja avaamattomien suhde tasoittuu siten, että tilin avaajia on noin puolet vastanneista.

TAULUKKO 9. Osakesäästötilin avaaminen ikäryhmittäin. (n=181)

			Oletko avannut osakesäästötilin?	
			Kyllä	En
Ikä	Alle 25 vuotta	Lukumäärä	22	13
		%-osuus	62,9%	37,1%
	25–34 vuotta	Lukumäärä	51	29
		%-osuus	63,7%	36,3%
	35–44 vuotta	Lukumäärä	18	20
		%-osuus	47,4%	52,6%
	45–54 vuotta	Lukumäärä	9	7
		%-osuus	56,3%	43,8%
	55 vuotta täyttäneet	Lukumäärä	6	6
		%-osuus	50,0%	50,0%
	Yhteensä	Lukumäärä	106	75
		%-osuus	58,6%	41,4%

4.2.3 Osakesäästötiliä avaamattomat

Osakesäästötiliä ei ollut avannut 75 (41,4%) kyselyyn vastannutta. Tiliä avaamattomista tilin avaamista oli kuitenkin harkinnut 52 vastaajaa (69,3%). Tiliä avaamattomilta kysyttiin, mitä sijoituksia he omistavat, syitä tilin

avaamattomuuteen ja asioita, joiden tulisi muuttua, että he avaisivat tilin. Samoin kuin osakesäästötilin avanneita, myös tiliä avaamattomia pyrittiin ryhmittelemään ristiintaulukoinnin avulla.

Osakesäästötiliä avaamattomista henkilöistä noin neljä viidesosaa (78,4%) omisti kuitenkin osakkeita joko arvo-osuustilin tai vakuutuskuoren kautta. Lähes yhtä suosittuja olivat rahasto-osuudet (77%). Yli kolmasosalla (37,8%) oli salkussaan pörssilistattuja rahastoja. Kiinteistöjä tai asuntoja tai listaamattomia osakkeita omisti kumpiakin lähestulkoon yhtä moni, 16 ja 15 vastaajaa. Korkosijoituksia tai johdannaisia oli muutamilla vastaajilla. Jokin muu vaihtoehdon valitsi 3 vastaajaa. Yksi jokin muu vaihtoehdon valinneista oli sijoittanut kryptovaluuttoihin, toinen arvokelloihin, joiden merkitys sijoituskohteena vaikuttaa kasvaneen viime vuosina. Yhdellä vastaajalla ei ollut tällä hetkellä mitään sijoituksia, joten oletettavasti hän odottaa sopivampaa sijoitushetkeä. Samassa yhteydessä vertailtiin osakesäästötilin avanneiden sijoitusinstrumentteja tiliä avaamattomien sijoitustuotteiden kanssa. Molempien ryhmien vastaukset on koottu taulukkoon. Taulukosta on nähtävissä, että vastaajaryhmien välillä ei ole havaittavissa suurta vaihtelua. Prosentuaalisesti enemmän osakkeita arvo-osuustilillä tai vakuutuskuoressa on tiliä avaamattomilla, mutta se johtunee siitä, että osalla tilin avanneista kaikki osakkeet ovat osakesäästötilillä. Suhteessa enemmän kiinteistöjä on tilin avanneilla, mutta vastaavasti listaamattomia osakkeita on enemmän tiliä avaamattomilla.

TAULUKKO 10. Tiliä avaamattomien ja tilin avanneiden sijoitusinstrumentit.

Osakesäästötiliä avaamattomat			Osakesäästötilin avanneet		
Sijoitussalkussa	Lukumäärä. N=75	%-osuus vastaajista	Sijoitussalkussa	Lukumäärä. N=106	%-osuus vastaajista
Osakkeita arvo-osuustilillä tai vakuutuskuoressa	58	78,4 %	Rahasto-osuuksia	77	72,6 %
Rahasto-osuuksia	57	77,0 %	Osakkeita arvo-osuustilillä tai vakuutuskuoressa	59	55,7 %
ETF:iä	28	37,8 %	ETF:iä	43	40,6 %
Kiinteistöjä tai asuntoja	16	21,6 %	Kiinteistöjä tai asuntoja	34	32,1 %
Listaamattomia osakkeita	15	20,3 %	Listaamattomia osakkeita	9	8,5 %
Korkosijoituksia	10	13,5 %	Johdannaisinstrumentteja	8	7,5 %
Johdannaisinstrumentteja	6	8,1 %	Jotain muuta	8	7,5 %
Jotain muuta	3	4,1 %	Korkosijoituksia	7	6,6 %
			Minulla ei ole muita sijoituksia osakesäästötilin lisäksi	6	5,7 %

Tutkimuksessa merkittävimmäksi yksittäiseksi syyksi osakesäästötilin avaamattomuudelle löydettiin tilin verotus. 43,8 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että osakesäästötili ei tarjoa heille riittävää verotuksellista hyötyä. Toiseksi vastatuin oli vaihtoehto jokin muu, jonka vastasi 29 henkilöä (39,7%). Jokin muu vaihtoehtoon vastanneilla oli mahdollisuus kertoa syynsä avoimeen vastauskenttään. Avoimissa vastauksissa korostui erityisesti se, että monen vastaajan pankki ei vielä tarjoa osakesäästötiliä. Lisäksi muutamat vastaajat pitivät tilin arvopaperivalikoimaa liian suppeana. Yhdeksän vastaajaa (12,3%) ei ollut avannut osakesäästötiliä, koska he eivät tee suoria osakesijoituksia. Kuusi kysymykseen vastannutta (8,2%) koki sijoitettavan pääoman maksimimäärän olevan heille liian matala, ja samaten kuuden henkilön mielestä tilin ehdot ovat liian monimutkaiset. 11 vastaajaa (15,1%) ei osannut kertoa syytä tilin avaamattomuudelle. Yksi vastaaja ei tiennyt mikä osakesäästötili on.

Kysyttäessä minkä osakesäästötilissä tulisi muuttua, vastaukset olivat linjassa edellisen, tilin avaamattomuuden syitä koskevan, kysymyksen kanssa. Vastausten kärjessä olivat tilin verotus (40,5%), sallitut sijoitustuotteet (33,8%) ja myyntitappioiden vähennysoikeus (33,8%). Mielenkiintoista oli huomata, että kysymykseen vastanneista 17 (23%) kaipasi muutoksia sijoitettavan pääoman maksimimäärään, kun edellisessä kysymyksessä vain 6 vastaajaa kertoi sijoitettavan pääoman maksimimäärän olevan heille liian matala. Tilien lukumäärän rajoitusta yhteen kappaleeseen piti ongelmallisena 6 vastaajaa (8,1%). 21 henkilöä (28,4%) ei osannut kertoa, minkä osakesäästötilissä tulisi muuttua ja 7 vastaajan (9,5%) mukaan minkään ei tarvitsisi muuttua, jotta he avaisivat tilin. Kolme vastaajaa valitsi vaihtoehtoon jokin muu. Yksi jokin muu vaihtoehtoon valinnut odottaa nykyisen maailmantilanteen selkeytymistä, toinen sijoittaa vain ulkomaisiin osakkeisiin ja haluaa hyödyntää hankintameno-olettamaa pitkissä sijoituksissa. Kolmannella vastaajalla tilin avaaminen vaatisi MiFID II -rajoituksen poistoa tilin sisällä. MiFID II -direktiivi juontaa juurensa vuoden 2008 finanssikriisistä. Direktiivi astui voimaan vuonna 2018. Direktiivin tarkoituksena on ehkäistä kaupankäyntiä arvopapereilla, joista sijoittaja ei ymmärrä riittävästi. Direktiiviin liittyy muun muassa sääntöjä asiakkaan soveltuvuusarvioinnista. (Nordnet.)

Ristiintaulukoinnilla lähdettiin selvittämään, onko sijoitussalkun koolla ja tilin avaamattomuudella korrelaatiota. Vastaajat jaettiin salkun koon perusteella neljään ryhmään. Yli 100 000 euron arvoisen sijoitussalkun omaavista 15 (68,2%) oli avannut osakesäästötilin. Osakesäästötili oli lähes yhtä suosittu sekä alle 10 000 euron että 10 000-49 999 euron salkun omaavissa, joissa molemmissa noin 60% vastanneista oli avannut tilin. Ainoastaan 50 000-100 000 euron sijoitussalkun omaavissa tilin avanneita oli vähemmän kuin tiliä avaamattomia.

TAULUKKO 11. Sijoitussalkun koko ja tilin avaaminen. (n=181)

			Sijoitussalkun koko			
			Alle 10 000 euroa	10 000-49 999 euroa	50 000-100 000 euroa	Yli 100 000 euroa
Oletko avannut osakesäästötilin?	Kyllä	Lukumäärä	45	36	10	15
		%-osuus	59,2%	58,1%	47,6%	68,2%
	En	Lukumäärä	31	26	11	7
		%-osuus	40,8%	41,9%	52,4%	31,8%
Yhteensä		Lukumäärä	76	62	21	22
		%-osuus	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mikä oikein on vuoden 2020 alussa käyttöön otettu uusi osakesäästötili ja sen tavoite. Opinnäytetyön osana toteutettiin kyselytutkimus Facebookin Sijoituskerho-ryhmässä.

Kyselytutkimuksen avulla oli tarkoitus selvittää, millaiset henkilöt osakesäästötilejä ovat erityisesti avanneet ja onko osakesäästötili joissakin ryhmissä epäsuosiossa. Tutkimuksella selvitettiin myös sijoittajien tärkeimpiä syitä osakesäästötilin avaamiselle ja avaamattomuudelle. Kyselylomakkeen tekoon käytettiin reilusti aikaa, jotta lomakkeeseen löydettiin sellaiset kysymykset, joilla varmasti saadaan vastauksia juuri tutkimusongelmiin.

Tutkimuksessa todettiin, että osakesäästötili pohjautuu Euroopan unionin pääomamarkkinaunionin luomiseen tähtääviin toimiin. Yksi pääomamarkkinaunionin tavoitteista on vähittäissijoittamisen edistäminen ja vähittäissijoittajien aiempaa aktiivisempi osallistaminen rahoitusmarkkinoilla. Edellä mainittu tarkoittaa Suomessa käytännössä kotitalouksien kannustamista sijoittamiseen ja siten talletustileillä lepäävien runsaiden rahavarojen siirtymistä aiempaa enemmän sijoitusmarkkinoille ja sitä kautta yrityksille.

Osakesäästötilistä on pyritty luomaan kiinnostava veroeduilla, jotka aiemmin ovat olleet tarjolla vain välillisessä sijoittamisessa, esimerkiksi sijoitusrahastoissa. Osakesäästötilin avulla piensijoittaja voi käydä kauppaa tilin sisällä ilman luovutusvoittoveroja, ja myös tilille maksetut osingot ovat verovapaita. Tilin mahdollinen tuotto verotetaan vasta, kun tililtä nostetaan varoja. Nostetuista varoista tuotoksi lasketaan se suhteellinen osa, joka nostohetkellä vastaa osakesäästötilillä jäljellä olevan tuoton osuutta jäljellä olevasta säästövarojen määrästä.

Vastapainona osakesäästötilin verotukselle tilille on jouduttu asettamaan useita rajoituksia. Osakesäästötilille sijoitettavan pääoman maksimimäärä on rajattu 50 000 euroon, tilille voi hankkia ainoastaan pörssilistattuja kotimaisia tai ulkomaisia osakkeita ja tilejä voi avata vain yhden. Lisäksi osakesäästötilistä mahdollisesti aiheutuneet tappiot ovat vähennettävissä verotuksessa vasta, kun

tili lopetetaan kokonaan. Rajoitusten tarkoituksena on estää tilin liiallinen hyöty suhteessa muihin sijoitusmuotoihin sekä helpottaa tilin tavoitteiden seuraamista. 50 000 euron yläraja pääomalle asetettiin, jotta hyvin varakkaat eivät tavoittelisi merkittäviä verohyötyjä tilin avulla.

Osana opinnäytetyötä toteutettuun kyselytutkimukseen vastasi kaikkiaan 181 sijoittajaa. Vastaajista valtaosa oli miehiä, mutta naisia vastasi kuitenkin sen verran, että vertailua sukupuolten välillä päätettiin toteuttaa. Eniten vastaajia kyselyyn saatiin ikäryhmästä 25-44 vuotta. Korkeakoulututkinnon suorittaneita vastaajia oli paljon, yli kaksi kolmasosaa. Yli puolet vastaajista oli verraten tuoreita sijoittajia, sillä he olivat sijoittaneet alle 5 vuotta. Yli kolmella neljäsosalla vastaajista salkun koko oli alle 50 000 euroa ja hieman yli viidesosalla suurempi kuin 50 000 euroa, joten vastaajat painottuivat piensijoittajiin. Tulokset ovat selitettävissä pitkälti vastaajien sijoitushistorialla, sillä sijoitushistorian ja sijoitussalkun koon välillä havaittiin merkitsevä riippuvuus.

Tutkimuksessa havaittiin, että osakesäästötili on suosituin alle 35 vuotiaiden keskuudessa, joiden keskuudessa tilin avanneita oli vastaajista noin 63 prosenttia. Koulutuksella ei ollut juurikaan merkitystä tilin avaamisen kanssa, ainoastaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneissa havaittiin pieni piikki, sillä ryhmään kuuluneista vastaajista noin 65% oli avannut tilin, kun prosentti muissa ryhmissä oli noin 55. Osakesäästötilin avanneista hieman alle kaksi kolmasosaa on toiminut sijoitusmarkkinoilla alle 5 vuotta. Valtaosalla tilin avanneista sijoitussalkun koko on alle 50 000 euroa ja osakesalkun koko alle 10 000 euroa.

Tutkimuksen perusteella keskimääräinen tilin avannut henkilö on alle 35 vuotias mies, joka on suorittanut korkeakoulututkinnon. Hän on palkkatöissä ja ansaitsee todennäköisimmin 40 000-59 999 euroa vuodessa.

Sijoitusmarkkinoilla hän on toiminut vasta alle 5 vuotta ja hänen sijoitussalkkunsu koko on alle 50 000 euroa. Osakkeita salkussa on alle 10 000 eurolla. Osakesäästötilin lisäksi osakkeita on arvo-osuustilillä ja sijoitussalkku sisältää myös muita sijoituskohteita, useimmin rahasto-osuuksia.

Osakesäästötilin avanneille esitettiin ajankohtainen kysymys liittyen kaupankäyntiin osakesäästötilillä koronaviruksen aiheuttaman kurssivaihtelun aikana. Noin kuusi vastaajaa kymmenestä kertoi lisänneensä osakeomistuksiaan normaalia enemmän ja hieman alle kolmasosalla kurssivaihtelu ei ollut vaikuttanut kaupankäyntiin. Kaksi vastaajaa oli päättänyt kurssivaihtelun takia myymään osakkeensa ja lopettamaan tilin. Heiltä ei kysytty syytä tilin lopettamiseen, mutta yksi vaihtoehto lienee verosuunnittelumyynti, sillä osakesäästötilin tappiot voi vähentää verotuksessa vasta tili lopetettaessa. Vastaukset kysymykseen olivat hyvin linjassa vastaajien sijoitushorisontin kanssa, sillä suuri osa ilmoitti sijoitushorisontikseen vähintään 10 vuotta, joten voitaneen sanoa, että sijoitusstrategiassa oli pysytty myös kurssivaihtelun aikana.

Perustiedoista tai sijoitustaustasta ei löydetty merkittäviä erityisesti tilin avaamattomuutta selittäviä syitä, sillä tilin avanneita oli muuttujasta riippumatta kaikissa vastausvaihtoehdoissa joko vähintään kaksi kolmasosaa tai lähes tulkoon sama määrä kuin tiliä avaamattomia. Osakesäästötilin ei havaittu olevan millään taustamuuttujalla tarkasteltuna varsinaisesti epäsuosiossa. On kuitenkin syytä huomioda, että joidenkin muuttujien luokissa vastaajia oli niin vähän, että sattuman merkitys vastauksissa on korostunut.

Kyselytutkimuksen osakesäästötilin avanneille suunnatussa osiossa selvitettiin vastaajien merkittävimpiä syitä tilin avaamiselle. Valtaosa osakesäästötilin avanneista vastaajista kertoi osakesäästötilin avaamisen syyksi tilin tarjoamat, aiemmin vain välillisessä sijoittamisessa saatavilla olleet verotukselliset hyödyt. Kysymyksen tavoitteena oli pääsääntöisesti tutkia, millaisia muita syitä tilin avaamiselle löytyy. Olin yllättynyt, että hieman yli kolmasosa vastasi tilin avaamisen syyksi vaihtoehdon ”matalan kynnyksen tapa aloittaa osakesijoittaminen”. Vastausmäärän perusteella voidaan olettaa, että tili on houkutellut ainakin joitakin uusia sijoittajia osakesijoittamisen pariin. Opiskelijan kannalta osakesäästötilin käyttö lienee perusteltua, sillä koska tilille maksettavia osinkoja ei veroteta vuosittain, niitä ei lasketa opintorahan vuositulorajaan mukaan kuin vasta varoja nostettaessa. Mikäli osinkoja aikoo nostaa elämistä varten, arvo-osuustili on kannattavampi, sillä osinkoja verotetaan arvo-osuustilillä kevyemmin.

Osakesäästötilin avaamatta jättäneiltä tiedusteltiin syytä päätökselle. Lähes puolet tiliä avaamattomista kertoi syyksi avaamattomuudelle tilin verotuksen. Tarkemmin sanottuna verotushyödyt eivät ole heidän mielestään riittävät, jotta tiliä kannattaisi avata. Jokin muu vaihtoehto oli myös suosittu, ja avoimista vastauksista havaittiin yleiseksi syyksi se, että oma pankki ei vielä tarjoa osakesäästötiliä. Tiedusteltaessa tiliä avaamattomilta, minkä osakesäästötilillä tulisi muuttua, verotuksen lisäksi merkittävän määrän vastauksia saivat sallitut sijoitustuotteet sekä tappioiden verovähennyskelpoisuuden muuttaminen nykyisestä.

Vaikuttaa siltä, että syyt tilin avaamiseen ja avaamattomuuteen ovat taustoista riippumatta siinä, miten vastaaja kokee tilin ehdot omiin sijoituksiinsa nähden. Mikäli osakesäästötilin koetaan tuovan sijoituksiin aiempaa suurempaa hyötyä, on todennäköistä, että tili avataan. Tutkimus ei selvittänyt tarkemmin, mikä esimerkiksi tilin verotuksessa on vastaajien mielestä pielessä. Vaihtoehtoja edellä mainittuun on muun muassa osinkotuottojen verotus osana tilin tuottoa, jolloin loppujen lopuksi osakesäästötiliä käyttänyt maksaa osinkotuotosta enemmän veroja kuin tavallisella arvo-osuustilillä. Toinen mahdollinen syy on se, että tililtä varoja nostettaessa jokaisesta nostosta lasketaan mahdollinen tuoton osuus joka verotetaan. Tutkimuksessa havaittiin myöskin, että useampi vastaaja ei ollut täysin tietoinen tilin ehdoista, sillä he kertoivat jättäneensä tilin avaamatta, koska olivat siinä uskossa, että tilille ei voi hankkia ulkomaisia osakkeita, mikä ei pidä paikkaansa. Kenties osakesäästötiliä tarjoavien tahojen tulisi aktiivisemmin mainostaa, että myös ulkomaiset osakkeet ovat ostettavissa osakesäästötilille, jotta tietoisuus lisääntyy. Noin viidesosa tiliä avaamattomista kertoi, ettei heidän pankkinsa ainakaan vielä tarjoa osakesäästötiliä. Olisi mielenkiintoista tietää, moniko vastaajista avaisi lopulta osakesäästötilin, mikäli se tulisi heidän pankkinsa valikoimaan.

Osakesäästötilin osalta tulisi mielestäni selvittää, millaisiin osakkeisiin osakesäästötilin avanneet ja tiliä avaamattomat sijoittavat. Perustuuko vastaajien omistamien osakkeiden tuotto pääasiassa arvonnousuun, osinkoon vai sekä arvonnousuun että osingon yhdistelmään. Lisäksi on hyvä kysyä, sijoittavatko vastaajat pääasiassa kotimaisiin vai ulkomaisiin osakkeisiin. Saatuja tuloksia tulisi verrata siihen, onko vastaaja avannut osakesäästötilin vai

ei. Tutkimuksella voitaisiin kenties saada selkoa siihen, sijoitetaanko tietyn tyyppisiin osakkeisiin osakesäästötilin kautta ja toisiin arvo-osuustiliä käyttäen.

Suomessa käyttöön otettu osakesäästötili on mielestäni hyvä avaus välillisen sijoittamisen hyötyjen tuomiseen myös piensijoittajalle, mutta täydelliseksi onnistumiseksi sitä ei voi kutsua. Toisaalta on ymmärrettävä, että tilin ehdot on asetettu, jotta se ei tarjoa liiallista verotuksellista hyötyä muihin sijoitusmuotoihin nähden ja jotta tilin tavoitteiden toteutumista kyetään helposti mittaamaan. Ainakin PS-tiliinkin nähden osakesäästötiliä voi pitää jo nyt onnistuneena, mutta poliittiset päätökset saattavat tulevaisuudessa vaikuttaa merkittävästi myös osakesäästötilin suosioon. Opinnäytetyön kirjoittamisen aikana osakesäästötiliin tutustuttuani olen melko varma, että tulen avaamaan tilin lähitulevaisuudessa. Mikäli tilille olisi ollut mahdollisuus siirtää aiempia omistuksiaan, olisin tilin jo avannut.

Kokonaisuutena opinnäytetyötäni arvioiden olen tyytyväinen lopputulokseen.

Työlle asetettuihin tutkimuskysymyksiin löydettiin työssä vastaus.

Opinnäytetyön laatu pyrittiin varmistamaan käyttämällä ajankohtaisia ja luotettavia lähteitä sekä tekemällä vertailua eri lähteiden välillä. Tutkimuksen luotettavuus pyrittiin varmistamaan toteuttamalla kysely ennalta määritellyn kohderyhmään ja tulosten asianmukaisella käsittelyllä. Sain kyselystä spontaania, positiivista palautetta vastaajilta muun muassa selkeydestä, helposta vastattavuudesta sekä pituudesta. Kyselyn vastaajamäärä mietitytti etukäteen, ja vastauksia olisi saanut tulla enemmänkin, mutta olen tyytyväinen saamiini 181 vastaukseen. Avoimiin kenttiin vastanneet toivat esiin sellaisia asioita, joita ei kyselylomaketta luotaessa tullut mieleen, joten ne toteuttivat tarkoitustaan hyvin.

Opinnäytetyön tekemisen olisin voinut aloittaa jo huomattavasti aiemmin, mutta työn aloitukseen vaikuttivat muun muassa aiheen melko pitkäkestoinen etsintä sekä päivätyöt. Kun opinnäytetyön tekeminen lähti käyntiin, työ eteni hyvin, sillä aihe oli ajankohtainen ja mielenkiintoinen.

LÄHTEET

Hallituksen esitys 279/2018 vp.

Hallituksen esitys 275/2018 vp.

Lag om investeringssparkonto 1.12.2011/1268.

Laki osakesäästötilistä 17.5.2019/ 680.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535.

Ellis, C. & Malkiel, B. 2014. The Elements of Investing. Hoboken: John Wiley & Sons Inc.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Kallunki, J-P., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2019. Ammattimainen sijoittaminen. Helsinki: Alma Talent Oy.

Knüpfer, S. & Puttonen, V. 2018. Moderni rahoitus. Helsinki: Alma Talent Oy.

Lindström, K. 2013. Puoli vuosisataa pörssin sisäpiirissä. Helsinki: Alma Talent Oy.

Lindström, K. & Lindström, T. 2011. Onnistu osakemarkkinoilla. Helsinki: Talentum.

Nikkinen, J., Rothovius, T. & Sahlström, P. 2002. Arvopaperisijoittaminen. Helsinki: WSOY.

Oksaharju, J. & Hämäläinen, K. 2016. Sijoita kuin guru. Turku: Hansaprint.

Saario, S. 2020. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin? 17. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent Oy.

Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Aho, J. 2018. Mitä P/B-luku oikeasti kertoo? Sijoitustieto. Luettu 11.4.2020.
<https://www.sijoitustieto.fi/sijoitusartikkelit/mita-pb-luku-oikeasti-kertoo>

Alma Talent tietopalvelut. N.d. Tunnuslukuopas. Luettu 11.4.2020.
<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas>

Blomster, H. 2017. Volatiliteetti, se ainoa oikea riskimittari? – 5 eri näkökulmaa. Salkunrakentaja. Luettu 1.4.2020.
<https://www.salkunrakentaja.fi/2017/05/volatiliteetti/>

Chen, J. 2020. Earnings Per Share – EPS Definition. Investopedia. Luettu 15.4.2020.

<https://www.investopedia.com/terms/e/eps.asp>

Danske Bank. 2019. Aktiesparekonto – strengthening investment culture in Denmark. Luettu 19.4.2020.

<https://danskebank.com/news-and-insights/news-archive/news/2019/24012019>

Danske Bank. N.d. Osakesäästötili. Luettu 15.3.2020.

<https://danskebank.fi/sinulle/tuotteet/saastaminen-ja-sijoittaminen/tuotteet/osakesaastotili>

Eduskunta. N.d. Esimerkkejä liittyen tuloverolain 35 b § soveltamiseen. Luettu 7.5.2020.

<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2019-AK-249920.pdf>

Empak, J. 2019. Alpha and Beta for Beginners. Investopedia. Luettu 5.4.2020.

<https://www.investopedia.com/articles/investing/092115/alpha-and-beta-beginners.asp>

Erkkilä, J. 2020. Mistä sijoitusriskissä on pohjimmiltaan kyse? Salkunrakentaja. Luettu 8.4.2020.

<https://www.salkunrakentaja.fi/2020/01/sijoitusriski/>

Erkkilä, J. 2018. Uhkaako sijoitussäästötilejä eläkesäästämiseen tarkoitettujen PS-tilien kohtalo? Salkunrakentaja. Luettu 9.5.2020.

<https://www.salkunrakentaja.fi/2018/08/sijoitussaastotili-ps-tili-kohtalo/>

Euroclear Finland. 6.5.2020. Suomessa yli 100 000 aktiivista osakesäästötiliä joille on karttunut 335 miljoonan euron osakevarallisuus. Luettu 12.5.2020

<https://www.euroclear.com/finland/fi/news-and-insights/news/Suomessa-yli-100000-aktiivista-osakesaastotilia.html>

Finér, L. N.d. Ontuvaa osakesäästötiliargumentaatiota. Luettu 18.4.2020.

<https://veropolitiikka.blog/2018/09/19/ontuvaa-osakesaastotiliargumentaatiota/>

Gov.uk. 2019. Individual Savings Account (ISA) Statistics. Luettu 20.4.2020.

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/797786/Full_ISA_Statistics_Release_April_2019.pdf

Gov.uk. N.d. Individual Savings Accounts (ISAs). Luettu 20.4.2020.

<https://www.gov.uk/individual-savings-accounts>

Heikinheimo, H. 2017. Vakuutuskuoret: Kannattaako kapitalisaatiosopimus tai sijoitusvakuutus? Sijoittaja. Luettu 14.4.2020.

<https://www.sijoittaja.fi/60607/vakuutuskuoret-kannattaako-kapitalisaatiosopimus-tai-sijoitusvakuutus/>

Heikinheimo, H. 2018. 10 vuoden säästämällä 40 vuoden eläkesäästöt? Sijoittaja. Luettu 25.4.2020.

<https://www.sijoittaja.fi/53597/korkoa-korolle/>

Heikkilä, T. 2019. Kolme sijoittajan tärkeintä tunnuslukua. Sijoittaja. Luettu 31.3.2020.

<https://www.sijoittaja.fi/64957/kolme-sijoittajan-tarkeinta-tunnuslukua/>

Kela. 2020. Uusi osakesäästötili vaikuttaa osaan etuuksista. Luettu 2.5.2020.

https://www.kela.fi/ajankohtaista-henkiloasiakkaat/-/asset_publisher/kg5xtoqDw6Wf/content/uusi-osakesaastotili-vaikuttaa-osaan-etuuksista

Kullas, E. & Oksanen, A. 2020. Ryysyistä rikkauksiin - Suomi ei tarvitse vappusatasia vaan enemmän kansankapitalismia. Eva. Luettu 23.4.2020.

<https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2020/01/eva-artikkeli-13.1.2020.pdf>

Laitinen, O. 2020. Osakesäästötili vs arvo-osuustili. Salkunrakentaja. Luettu 10.4.2020.

<https://www.salkunrakentaja.fi/2020/01/osakesaastotili-vs-arvo-osuustili/>

Lepikkö, J. 2020. Hankintameno-olettaman puuttuminen ei pilaa osakesäästötiliä – katso laskelma. Nordnet. Luettu 10.4.2020.

<https://blogi.nordnet.fi/hankintameno-olettaman-puuttuminen-ei-pilaa-osakesaastotilia-katso-laskelma/>

McClure, B. 2020. What Beta Means When Considering a Stock's Risk. Investopedia. Luettu 3.4.2020.

<https://www.investopedia.com/investing/beta-know-risk/>

Nasdaq. 2020. OMXHPI-indeksin historialliset kurssitiedot. Luettu 6.5.2020.

http://www.nasdaqomxnordic.com/index/historiska_kurser?languageId=4&Instrument=FI0008900006

Nordnet. N.d. Mikä on MiFID II? Luettu 5.5.2020.

<https://www.nordnet.fi/faq/2593-mikae-on-mifid-ii>

Pulkkinen, V. 2017. Mitä tarkoittaa osakekohtainen tulos eli EPS? Inderes. Luettu 20.4.2020.

<https://www.inderes.fi/fi/mita-tarkoittaa-osakekohtainen-tulos-eli-eps>

Pörssisäätiö. 2018. Mitä tunnusluvut kertovat? Luettu 9.4.2020.

<https://www.porssisaatio.fi/blog/2018/08/10/mita-tunnusluvut-kertovat/>

Pörssisäätiö. N.d. Noteeraus. Luettu 6.4.2020.

<https://www.porssisaatio.fi/blog/dictionary/noteeraus/>

Pörssisäätiö. 2017. Osakeopas, Luettu 6.4.2020.

<https://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2017/06/Osakeopas-2017.pdf>

Salkunrakentaja. 2013. Sijoittaja, hyödynnä hankintameno-olettama myyntivoitoissa. Luettu 24.4.2020.

<https://www.salkunrakentaja.fi/2013/09/nin-hydynnt-hankintameno-olettamaa-myyntivoitoissa/>

- Sijoittaja. 2019. Onko sinulla sijoitusvakuutus? Tee nostot nyt! Luettu 30.4.2020.
<https://www.sijoittaja.fi/167455/onko-sinulla-sijoitusvakuutus-tee-nostot-nyt/>
- Sijoitustieto. 2017. Sijoittajan sanasto. Luettu 6.4.2020.
<https://www.sijoitustieto.fi/Sijoitussanasto>
- Sijoitustieto. N.d. Osakesäästötili. Luettu 22.3.2020.
<https://www.sijoitustieto.fi/osakesaastotili#as-7>
- Skatteetaten. N.d. Aksjesparekonto (ASK). Luettu 18.4.2020.
<https://www.skatteetaten.no/person/skatt/hjelp-til-riktig-skatt/aksjer-og-verdipapirer/om/aksjesparekonto-ask/>
- Skatteverket. N.d. Skatt på investeringssparkonto. Luettu 18.4.2020.
<https://www.skatteverket.se/privat/skatter/vardepapper/investeringssparkontoisk.4.5fc8c94513259a4ba1d800037851.html>
- Thorning, C. 2019. Næsten 26.000 danskere har oprettet en Aktiesparekonto. Luettu 19.4.2020.
<https://finansdanmark.dk/nyheder/2019/naesten-26000-danskere-har-oprettet-en-aktiesparekonto/>
- Tilastokeskus. 2020. Kotitalouksien rahoitusvarat. Luettu 22.4.2020.
https://www.stat.fi/til/rtp/2019/04/rtp_2019_04_2020-03-27_kuv_001_fi.html
- Tilastokeskus. 2016. Kotitalouksien varallisuus 2016. Luettu 22.4.2020.
https://www.stat.fi/til/vtutk/2016/vtutk_2016_2018-06-05_fi.pdf
- Tilastokeskus. 2020. Tulot ja kulutus. Luettu 3.5.2020.
https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_tulot.html
- Verdipapirfondenes forening. 2018. Ny statistikk: 64,5 milliarder kroner på aksjesparekonto. Luettu 18.4.2020.
<https://www.vff.no/news/2018/ny-statistikk-64-5-milliarder-kroner-pa-aksjesparekonto>
- Verohallinto. 2019. Osakesäästötilin verotus. Syventävä vero-ohje. Luettu 14.5.2020.
<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/81118/osakesaastotilin-verotus/#5-osakesaastotilille-kirjatut-tuotot,-voitot-ja-tappiot>
- Verohallinto. 2017. Pääomatulon veroprosentti. Luettu 11.4.2020.
<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/paaomatulot/>
- Veronmaksajat. 2020. Osinkojen verotus pörssiyhtiöstä ja listaamattomasta yhtiöstä. Luettu 6.4.2020.
<https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/Osinkojen-verotus/#070090a1>
- Veronmaksajat. 2020. PS-tilien maksut ja verotus. Luettu 9.5.2020.
<https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/PS-tili/#070090a1>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Osakesäästötili osana sijoittamista

Tämä kyselytutkimus suoritetaan osana Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijan Samuli Päivärinnan opinnäytetyötä osakesäästötiliin liittyen. Tutkimuksen vastaukset kerätään ja analysoidaan siten, että yksittäisen vastaajan tunnistaminen on mahdotonta. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään ainoastaan tässä opinnäytetyössä.

Tähdellä merkityt kysymykset ovat pakollisia.

Perustiedot

1. Ikä? *
2. Sukupuoli? * --Valitse tästä-- ▾
3. Koulutuksesi? Valitse korkein suorittamasi tutkinto. * --Valitse tästä-- ▾
4. Elämäntilanteesi? * --Valitse tästä-- ▾
5. Vuosiansiosi (brutto)? * --Valitse tästä-- ▾
6. Asumismuoto? * --Valitse tästä-- ▾

Sijoitustausta

7. Miten pitkä on sijoitushistoriasi? *

☐ a. Alle 5 vuotta
☐ b. 5-14 vuotta
☐ c. 15-24 vuotta
☐ d. 25 vuotta tai pidempi
8. Mikä on sijoitushorisonttisi? *

☐ a. Alle 2 vuotta
☐ b. 2-4 vuotta
☐ c. 5-9 vuotta
☐ d. 10 vuotta tai enemmän
9. Mikä on sijoitussalkkusi koko? *

☐ a. Alle 10 000 euroa
☐ b. 10 000-24 999 euroa
☐ c. 25 000-49 999 euroa
☐ d. 50 000-100 000 euroa
☐ e. 100 000-200 000 euroa
☐ f. Yli 200 000 euroa
10. Mikä on sijoittamisesi tavoite? Voit valita useamman vaihtoehdon. *

☐ a. Omistusasunto
☐ b. Lomamatka
☐ c. Taloudellinen puskuri
☐ d. Aikaisempi eläköityminen
☐ e. Jokin suuri hankinta, esimerkiksi auto
☐ f. Jokin muu
 Mikä?
11. Oletko avannut osakesäästötilin? * --Valitse tästä-- ▾

Osakesäästötili

12. Mikä on osakesalkkusi koko?—

- ☐ a. Alle 5 000 euroa
- ☐ b. 5 000-9 999 euroa
- ☐ c. 10 000-24 999 euroa
- ☐ d. 25 000-49 999 euroa
- ☐ e. 50 000-100 000 euroa
- ☐ f. Yli 100 000 euroa

13. Miksi päädyit avaamaan osakesäästötilin? Voit valita useamman vaihtoehdon.—

- ☐ a. Pidän tiliä matalan kynnyksen tapana aloittaa osakesijoittaminen
- ☐ b. Aktiivisen kaupankäynnin mahdollistamiseksi ilman veroseuraamuksia myyntien yhteydessä
- ☐ c. Päästäkseni hyödyntämään korkoa korolle -ilmiötä aiempaa paremmin
- ☐ d. Haluan eriyttää osakekaupan kokonaan omalle tilille
- ☐ e. Joku muu syy

Mikä?

14. Miten viimeaikaiset koronaviruksen aiheuttamat pörssikurssien vaihtelut ovat vaikuttaneet kaupankäyntiisi osakesäästötilillä?—

- ☐ a. Olen lisännyt osakeomistuksiani tavallista enemmän
- ☐ b. Olen keventänyt osakeomistuksiani
- ☐ c. Olen myynyt kaikki osakkeeni ja lopettanut tilin
- ☐ d. Ei ole vaikuttanut kaupankäyntiini

15. Mitä muita sijoituksia sinulla on osakesäästötilin lisäksi? Voit valita useamman vaihtoehdon.—

- ☐ a. Minulla ei ole muita sijoituksia osakesäästötilin lisäksi
- ☐ b. Osakkeita arvo-osuustilillä tai vakuutuskuoressa
- ☐ c. Rahasto-osuuksia
- ☐ d. ETF:iä
- ☐ e. Listaamattomia osakkeita
- ☐ f. Korkosijoituksia
- ☐ g. Kiinteistöjä tai asuntoja
- ☐ h. Johdannaisinstrumentteja
- ☐ i. Jotain muuta

Mitä?

Mikäli et ole avannut osakesäästötiliä

16. Mitä sijoituksia sinulla on? Voit valita useamman vaihtoehdon.—

- ☐ a. Osakkeita arvo-osuustilillä tai vakuutuskuoressa
- ☐ b. Rahasto-osuuksia
- ☐ c. ETF:iä
- ☐ d. Listaamattomia osakkeita
- ☐ e. Korkosijoituksia
- ☐ f. Kiinteistöjä tai asuntoja
- ☐ g. Johdannaisinstrumentteja
- ☐ h. Jotain muuta

Mitä?

17. Oletko harkinnut osakesäästötilin avaamista? *

- ☐ Kyllä
- ☐ En

18. Miksi et ole avannut osakesäästötiliä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- ☐ a. En tiedä mikä osakesäästötili on
- ☐ b. Tilin ehdot ovat liian monimutkaiset
- ☐ c. En koe tilin tarjoavan riittävästi verotuksellista etua
- ☐ d. Sijoitettavan pääoman maksimimäärä on minulle liian matala
- ☐ e. En tee suoria osakesijoituksia
- ☐ f. En osaa sanoa
- ☐ g. Jokin muu syy

Mikä?

19. Minkä osakesäästötilissä tulisi muuttua, jotta avaisit tilin?

- ☐ a. Sijoitettavan pääoman maksimimäärän
- ☐ b. Tilin verotuksellisten hyötyjen
- ☐ c. Tilille ostettavien sijoitustuotteiden
- ☐ d. Ehtojen tilien lukumäärästä (maksimi 1 kpl)
- ☐ e. Myyntitappioiden vähennysoikeuden
- ☐ f. Ei minkään
- ☐ g. En osaa sanoa
- ☐ h. Jonkun muun

Minkä?